

Plan för elev- och studerandevård 2026–2029

Helsingfors

Fostrans- och
utbildningssektorn

Utgivar

Helsingfors stad, Fostrans- och utbildningssektorn

Layout

KMG Turku / Miia Lindberg

Pärmbild

Marjaana Malkamäki / Keksi

Illustrationer

Lille Santanen

Utgivningsår

2026

Innehåll

1 Inledning.....	4
2 Elev- och studerandevårdshelheten	5
2.1 Styrning av elev- och studerandevården	6
2.2 Utvärdering och uppföljning av planen för elev- och studerandevård.....	9
3 Mål för elev- och studerandevården.....	10
3.1 Prioriteringar för verksamheten	11
3.2 Uppföljning av målen.....	12
4 Uppskattning av det totala behovet av elev- och studerandevård och tillgängliga elev- och studerandevårdstjänster	13
4.1 Uppskattning av det totala behovet av elev- och studerandevård	14
4.2 Tillgängliga elev- och studerandevårdstjänster	15
5 Gemensam elev- och studerandevård	18
5.1 Personalens ansvar i den gemensamma elev- och studerandevården	19
5.2 Områdenas och enheternas gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper	20
5.3 Åtgärder för att säkerställa en sund, trygg och välmående lärgemenskap.....	23
6 Individuell elev- och studerandevård	27
6.1 Den individuella elev- och studerandevårdens särdrag.....	29
6.2 Sektorsövergripande expertgrupp	30
6.3 Sekretess och utlämnande av uppgifter	32
7 Samarbete med elever, studerande och vårdnadshavare samt med dem som arbetar i lärgemenskapen och andra aktörer som bidrar till elevernas och de studerandes välbefinnande	33
7.1 Samarbete med elever, studerande och vårdnadshavare	34
7.2 Samarbete med dem som arbetar i lärgemenskapen	36
7.3 Samarbete med aktörer som stöder elevernas och de studerandes välbefinnande, exempelvis social- och hälsovårdstjänsterna, polisen och ungdomstjänsterna	39
8 Planer för att skydda eleverna och de studerande mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplan	41
Bilagor	43
Bilaga 1. Lagar och förordningar som är bindande för elev- och studerandevården.....	43
Bilaga 2. Källor till kapitel 4.1	44
Bilaga 3. Mallar för årsklockor för välbefinnande inom gymnasieutbildningen	45

1 Inledning

Vi skapar en upplevelse av en trygg, jämlik och hälsofrämjande studiemiljö för varje elev och studerande i Helsingfors. Vi skapar en studiemiljö där eleverna och de studerande trivs och har möjlighet att utvecklas som människor och aktiva samhällsmedlemmar under hela lärtigen. Enligt Helsingfors stadsstrategi 2025–2029 ska varje Helsingforsbo kunna känna sig hemma i Helsingfors. Vi fäster särskild uppmärksamhet på klyftorna mellan barns och ungas liv.

Vi skapar tillsammans förhållanden som stöder framsteg i inläringen, förutsättningar för deltagande i undervisningen och psykiskt välbefinnande samt som uppmuntrar till fysisk aktivitet och ett sunt liv. Vi hjälper eleverna och de studerande att skapa goda människorelationer och förstå vikten av att ta hand om andra. Vi lyckas med detta genom systematiskt elev- och studerandevårdsarbete, som styrs av planen för elev- och studerandevård enligt lagen om elev- och studerandevård (377/2022, 13 §).

Planen är Helsingfors stads precisering av genomförandet av elev- och studerandevården och har godkänts lokalt. Planen har utarbetats i enlighet med Utbildningsstyrelsens föreskrifter i läroplansgrunderna för varje utbildningsform. I den beskriver vi hur vi i Helsingfors stads förskoleundervisning, grundskolor och läroanstalter på andra stadiet genomför gemensam och individuell elev- och studerandevård.

Planen för elev- och studerandevård gäller följande utbildningsformer: förskoleundervisning, grundläggande utbildning, undervisning som förbereder för grundläggande utbildning, grundläggande utbildning för vuxna, gymnasieutbildning, gymnasieutbildning för vuxna, utbildning som handleder för examensutbildning samt yrkesutbildning. Syftet med den gemensamma planen är att säkerställa en enhetlig praxis i genomförandet av elev- och studerandevården. På så sätt kan vi erbjuda varje elev och studerande service av jämn kvalitet.

I denna text använder vi termen elever och studerande för barn, unga och vuxenstuderande på alla utbildningsstadier. Med lärergemenskap avses personalen, eleverna och de studerande, vårdnadshavarna och yrkespersonerna inom elev- och studerandevården såväl inom förskoleundervisningen, i grundskolor som vid läroanstalter på andra stadiet. Enhet syftar på daghem med förskoleundervisning, skolor, gymnasier och yrkesinstitutet Stadin ammattiopistos (Stadin AO:s) verksamhetsställen.

Helsingfors stads fostrans- och utbildningssektor ansvarar för att genomföra utbildningsanordnarens plan för elev- och studerandevård. Den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård och styrgruppen för samarbete inom elev- och studerandevården uppföljer och styr genomförandet av planen.

2 Elev- och studerandevårdens helhet

Med elev- och studerandevård avses inom Helsingfors stads utbildning främjande och upprätthållande av elevens och den studerandes studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa samt sociala välbefinnande, och verksamhet inom lärgemenskaperna som ökar förutsättningarna för dessa (Lag om elev- och studerandevård 3 §). Eleverna och de studerande har rätt till avgiftsfri elev- och studerandevård som stöder välbefinnandet och lärandet. Elev- och studerandevården identifierar och förebygger i ett tidigt skede hinder för lärande, inlärningssvårigheter och andra studierelaterade utmaningar, såsom psykisk ohälsa samt frågor som rör elevernas och de studerandes trygghet.

(Lag om elev- och studerandevård, 6 §). I elev- och studerandevårdsarbetet beaktas företrädet för elevens och den studerandes intresse.

Elev- och studerandevårdshelheten består av gemensam elev- och studerandevård samt individuella elev- och studerandevårdstjänster, som omfattar barnrådgivningstjänster inom förskoleundervisningen, skol- och studerandehälsovården samt elev- och studerandevårdens kurator- och psykologtjänster på alla utbildningsstadier. Elev- och studerandevården genomförs i första hand som förebyggande gemensamt välbefinnandearbete. Den gemensamma elev- och studerandevården är en gemensam uppgift för alla som arbetar i lärgemenskapen.

Elev- och studerandevården genomförs systematiskt i samarbete med fostrans- och utbildningssektorn, social-, hälsovårds- och räddningssektorn, eleverna, de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov med andra samarbetsparter. Elev- och studerandevårdshelheten på en enhet leds inom förskoleundervisningen av daghemsföreståndaren, inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen av rektorn och vid yrkesinstitutet Stadin AO av utbildningschefen.

Bild 1. Elev- och studerandevårdshelheten och ledning på enheter.

Elev- och studerandevårdshelheten

Daghemsföreståndaren/rektorn/utbildningschefen leder på enheten

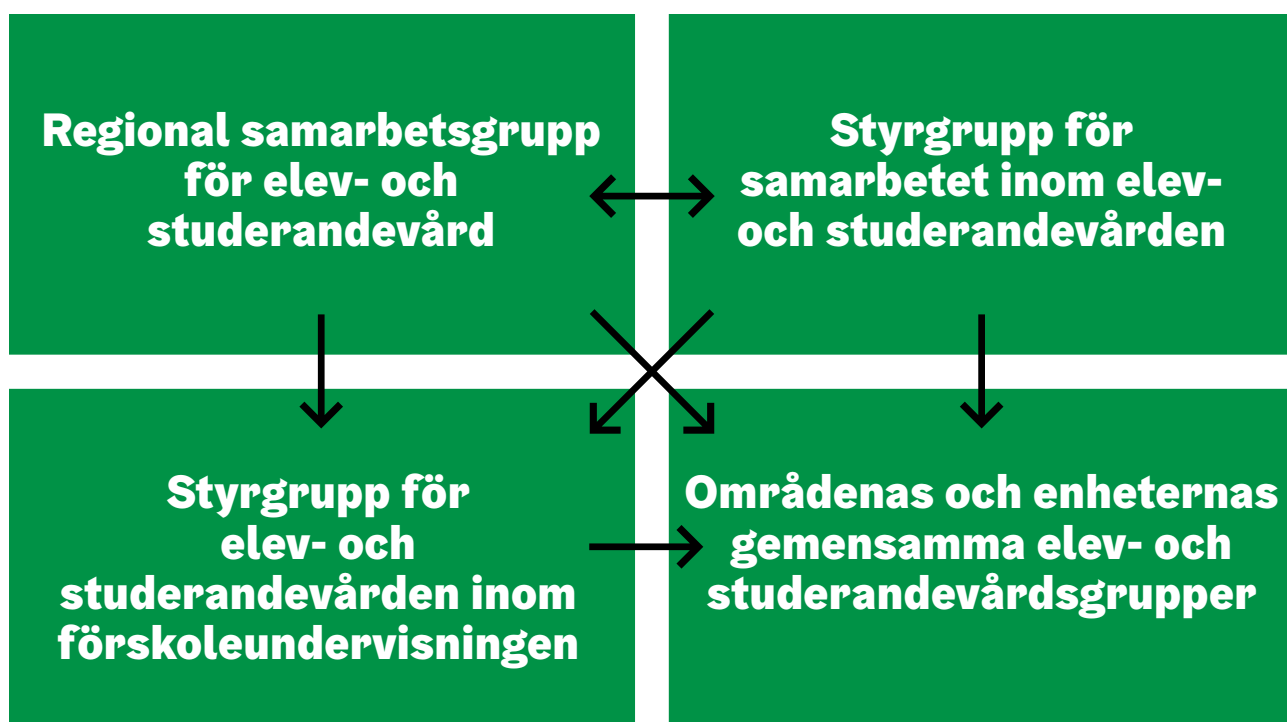
Bild: THL.

2.1 Styrning av elev- och studerandevården

Elev- och studerandevården styrs i samarbete mellan fostrans- och utbildningssektorn samt social-, hälsovårds- och räddningssektorn. Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor ansvarar för att anordna elev- och studerandevårdstjänsterna. Sektorn producerar också barnrådgivningens samt skol- och studerandehälsovårdens tjänster. Helsingfors stads fostrans- och utbildningssektor ansvarar för att anordna utbildningen inom Helsingfors stad och producerar de kurator- och psykologtjänster som hör till elev- och studerandevårdstjänsterna.

De grupper som svarar för styrningen av elev- och studerandevården är den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård (utför uppgifter för både den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård och den sektorsövergripande styrgruppen för elev- och studerandevård, [Lag om elev- och studerandevård § 14 och 14a](#)), styrgruppen för samarbetet inom elev- och studerandevården, styrgruppen för elevvården inom förskoleundervisningen samt områdenas och enheternas gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper.

Bild 2. Grupper som ansvarar för styrningen av elev- och studerandevården.

Regional samarbetsgrupp för elev- och studerandevård

Den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård har till uppgift att bereda en regional plan för elev- och studerandevården, uppfölja genomförandet av planen samt bedöma samarbetet mellan elev- och studerandevårdstjänsterna, utbildningsanordnarna och övriga social- och hälsovårdstjänster. Gruppen behandlar elev- och studerandevårdens samsarbetsfrågor mellan Helsingfors stad och utbildningsanordnarna inom dess område. (Lag om ändring av lagen om elev- och studerandevård 377/2022 § 14a.)

Samarbetsgruppen utför också uppgifter för utbildningsanordnarens styrgrupp för elev- och studerandevården (Lag om elev- och studerandevård 1287/2013 § 14). Dessa omfattar planering, utvärdering och uppföljning av elev- och studerandevården.

Gruppen övervakar också att lagstiftningen följs och styr servicehelheterna samt utvecklingen av elev- och studerandevårdens praxis och tjänster.

Ledningen för fostrans- och utbildningssektorns servicehelheter alternerar i rollen som gruppens ordförande, som byts årligen. Till gruppen hör sektorernas representanter för den finsk- och svenskspråkiga förskoleundervisningen och grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet, kurator- och psykologtjänsterna inom elev- och studerandevården, barnrådgivningen samt för skol- och studerande-hälsovården. I gruppen finns även representanter för privata utbildningsanordnare både inom den allmänbildande utbildningen och yrkesutbildningen samt för vårdnadshavare till minderåriga och ungdomsområdet. Gruppen sammanträder fyra gånger om året och vid behov oftare.

Styrgrupp för samarbetet inom elev- och studerandevården

Uppgifterna för styrgruppen för samarbetet inom elev- och studerandevården grundar sig på uppföljning av samarbetsavtalet mellan fostrans- och utbildningssektorn samt social-, hälsovårds- och räddningssektorn: främjande av samarbetet, utveckling av verksamhetens innehåll och uppföljning av dess kvalitet, årliga avtal om budget och uppföljning av den samt utvärdering av samarbetet. Styrgruppens ordförande är direktören för familje- och socialtjänsterna inom social-, hälsovårds- och räddningssektorn. Till gruppen hör representanter för skol- och studerandehälsovården, barnrådgivningen, barnskyddet, den finsk- och svenskspråkiga förskoleundervisningen och grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet samt för privata utbildningsanordnare. Gruppen sammanträder 4–6 gånger om året.

Styrgrupp för elev- och studerandevården inom förskoleundervisningen

I styrgruppen för elev- och studerandevården inom förskoleundervisningen finns representanter för elev- och studerandevårdstjänsterna inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen, småbarnspedagogiken och

barnrådgivningen. Vid mötena diskuterar och avtalar gruppen om gemensamma frågor som rör välbefinnandet hos barn som deltar i förskoleundervisningen. Gruppen utför också ärenden för områdenas gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper inom förskoleundervisningen. Den sammanträder 4–5 gånger om året.

Områdenas och enheternas elev- och studerandevårdsgrupper

Områdenas gemensamma **elev- och studerandevårdsgrupper** inom **förskoleundervisningen**, de gemensamma elev- och studerandevårdsgrupperna inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen samt välbefinnandegrupperna vid yrkesinstitutet **Stadin AO** ansvarar för att planera, utveckla, genomföra och utvärdera elev- och studerandevården i enlighet med utbildningsanordnarens plan för elev- och studerandevård. Elev- och studerandevårdsgrupperna och välbefinnandegrupperna består av representanter för olika yrkesgrupper. Gruppernas sammansättning, ledning och verksamhet beskrivs närmare i kapitel 5.2.

2.2 Utvärdering och uppföljning av planen för elev- och studerandevård

Helsingfors stads verksamhet styrs av forskning och information. Vi använder följande riksomfattande, lokala och

enhetsspecifika informationskällor när vi bedömer och uppföljer genomförandet av planen för elev- och studerandevård.

Informationskällor som vi använder:

- Enkäten Hälsa i skolan (THL)
- TEAviisari (THL)
- Enkäter om kundupplevelse
- Sammandrag per enhet av omfattande hälsoundersökningar
- Resultat av granskningar av lärgemenskapens hälso- och säkerhetsförhållanden samt gemenskapens välbefinnande
- Skol- och läroanstaltsspecifika välbefinnandeenkäter riktade till elever, studerande och vårdnadshavare
- Välbefinnandeprofil, endast grundskolor
- MOVE!-resultat, mätning av den fysiska funktionsförmågan hos personer i grundskoleåldern samt responssystem
- Gymnasieenkäter i huvudstadsregionen, endast gymnasier
- Amisbarometern, endast yrkesutbildning
- Enkäter från Institutet för hälsa och välfärd (THL) och Utbildningsstyrelsen
- Enkäter från Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU)
- Elev- och studerandevårdens självutvärdering
- OPA-datainsamlingen (THL)

2.2.1 Granskning och uppdatering av planen för elev- och studerandevård

Fostrans- och utbildningssektorns plan för elev- och studerandevård är i kraft under en fullmäktigeperiod och vi uppdaterar den vid behov. Den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård ansvarar för att granska och vid behov uppdatera planen för elev- och studerandevård. Till gruppen hör representanter för myndigheter som svarar för elev- och studerandevården, från såväl fostrans- och utbildningssektorn som social-, hälsovårds- och räddningssektorn. Vi använder de ovannämnda informationskällorna när vi uppdaterar planen.

Vi har utarbetat planen för elev- och studerandevård i samarbete med lärgemenskapernas personal, elev- och studerandevårdstjänsterna, eleverna, de studerande och deras vårdnadshavare. Vi samlade in elevernas, de studerandes, vårdnadshavarnas och personalens åsikter med en elektronisk enkät hösten 2023 och använde resultaten vid beredningen av planen. Vi ger eleverna, de studerande, vårdnadshavarna och personalen möjlighet att delta igen i slutet av fullmäktigeperioden 2025–2029 i samband med uppdateringen av planen.

3 Mål för elev- och studerandevården

Enligt Helsingfors stadsstrategi 2025–2029 ska var och en, oberoende av bakgrund och utgångspunkt, kunna leva ett gott liv och förverkliga sina drömmar i Helsingfors. Varje Helsingforsbo ska kunna känna sig hemma i Helsingfors. Vi vill stärka barns och ungas välbefinnande på ett helhetsbetonat sätt genom att betona förebyggande arbete och tidigt ingripande. Vi intensifierar samarbetet mellan hemmet och skolan samt stöder föräldraskapet. Genom elev- och studerandevården strävar vi efter att minska skillnaderna i befolkningens välbefinnande samt främja vardagsmotion och en aktiv livsstil.

Vi har ställt upp mål för elev- och studerandevården på basis av stadsstrategin och prioriteringarna för främjande av hälsa och välbefinnande. Vi vill säkerställa att lärgemenskapernas verksamhetskultur stöder elevernas och de studerandes välbefinnande och inlärningsförmåga genom ett högklassigt och effektivt elev- och studerandevårdsarbete. Vi stärker delaktigheten, tryggheten och en god framtid genom systematiskt arbete.

Målet är att stärka elevernas och de studerandes upplevelse av trygghet i lärgemenskaperna, öka gemenskapen och den positiva interaktionen samt främja hälsosamma levnadsvanor, en fungerande vardagsrytm och vardagsmotion. Vi utvecklar servicekedjan för mentalvårdstjänster för barn och unga och säkerställer tjänsternas lättillgänglighet genom terapi-garantin. Vi förbättrar samarbetet med hemmen och stärker undervisningspersonalens kompetens när det gäller att anlita den sektorsövergripande expertgruppen.

3.1 Prioriteringarna för verksamheten

Inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen betonar vi elevernas engagemang i förskoleundervisningen och skolan, deras närvaro, förbyggande av mobbning samt ingripande i den. Vi betonar vikten av emotionella och kommunikativa färdigheter som stöd för elevernas välbefinnande och lärande. Eleverna får lära sig att identifiera, reglera och hantera sina känslor. Deras förmåga att lyssna, respektera och förstå andras känslor, uppfattningar och uttryck stärks. De lär sig att använda känslor som en resurs i interaktionen och att förstå betydelsen av kommunikativa färdigheter som en del av en trygg gemenskap.

Vi använder evidensbaserade och godkända program som stöder utvecklingen av emotionella och kommunikativa färdigheter. Utifrån det valda programmet/de valda programmen har vi skapat en skolspecifik struktur för användningen av programmen och undervisningen i emotionella och kommunikativa färdigheter. Undervisningen varierar dock fortfarande mellan enheterna, och kvaliteten måste utvecklas. Vi fortsätter att utveckla undervisningen i emotionella och kommunikativa färdigheter, föregå med gott exempel på färdigheterna som en del av förskolornas och skolornas verksamhetskultur samt satsar på en kontinuerlig gruppbildning bland eleverna.

Inom elev- och studerandevårdsarbetet på andra stadiet satsar vi på att stärka de studerandes studie- och funktionsförmåga

samt framtidstro. Vi utvecklar praxis som stöder engagemanget i studierna och stöder de studerandes studiefärdigheter, välbefinnande och kommunikativa färdigheter. Vi erbjuder olika kurser, tillställningar och mötesplatser, såsom välbefinnandecaféer, som främjar välbefinnandet. Vi främjar en positiv verksamhetskultur och integrerar övning i välbefinnande- och kommunikationsfärdigheter i målen för läroämnena och undervisningen i arbetslivsfärdigheter. Vi stärker gemenskapen bland de studerande genom att ordna aktiviteter som främjar gruppbildning samt genom att erbjuda olika möjligheter till gemensam motion under skoldagen.

På alla utbildningsstadier utvecklar vi stödet för föräldraskapet och samarbetet med hemmen. Vi vill öka vårdnadshavarnas delaktighet till exempel genom att utnyttja olika verksamhetsmodeller som ökar delaktigheten och dialogen. Vi utvecklar metoder för att engagera vårdnadshavarna i samarbetet och de överenskomna målen när det gäller att stödja eleverna och de studerande. Vi ökar elevernas, de studerandes och vårdnadshavarnas förståelse för fördelarna med att arbeta med hjälp av en sektorsövergripande expertgrupp.

Vi har identifierat ett behov av att stödja barns och ungas vardagsmotion. Vi betonar ökad fysisk aktivitet i enheternas vardag i verksamheten genom att utnyttja funktionalitet i undervisningen och styrningen. Vi ökar den fysiska aktiviteten på raster,

evenemang och temadagar. Vi tar upp fysisk aktivitet med hjälp av metoder för att prata om fysisk aktivitet, exempelvis mini-interventionen för att främja fysisk aktivitet. Vi utvecklar servicestyrningen och diskuterar den betydelse som hälsosamma levnadsvanor, såsom fysisk aktivitet och regelbunden vardagsrytm, har för lärande och välbefinnande vid kundmöten.

Vi använder ett mobbningsförebyggande program med 13 åtgärder (AMP13). Vi fortsätter att genomföra åtgärderna i programmet och utveckla dem så att de lämpar sig för olika utbildningsstadier. Vi satsar på att kommunicera om elev- och studerandevårdstjänsterna och utveckla samarbetet mellan olika tjänster. Vi skapar en verksamhetskultur och processer där eleven och den studerande får hjälp och stöd vid behov.

3.2 Uppföljning av målen

Vi har valt 16–18 indikatorer utifrån enkäten Hälsa i skolan för uppföljning av målen. Indikatorerna mäter barns och ungas välbefinnande vad gäller följande teman: studier och skolgång, lärgemenskap, deltagande, säkerhet, sociala relationer, hälsotillstånd och levnadsvanor samt tjänster och tillgång till hjälp. Vi uppföljer temana på ett långsiktigt sätt inom sektorn och behandlar resultaten på sektorns och enheternas nivå.

Vi följer upp barns och ungas välbefinnande bland annat i fråga om följande teman:

- Studier och skolgång
- Lärgemenskap
- Deltagande
- Säkerhet
- Sociala relationer
- Hälsotillstånd och levnadsvanor
- Tjänster och tillgång till hjälp

4 Uppskattning av det totala behovet av elev- och studerandevård och tillgängliga elev- och studerandevårdstjänster

Den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård säkerställer att elev- och studerandevårdstjänsterna är tillräckliga genom en uppskattning av det totala behovet. I uppskattningen av det totala behovet ingår elevernas och de studerandes och lärgemenskapernas behov, genomförandet av hälsoundersökningar, förverkligandet av personaldimensioneringen samt anordnandet av tjänsterna inom utsatt tid. Uppskattningen genomförs i den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård och justeras årligen. Den regionala samarbetsgruppen

för elev- och studerandevård planerar elev- och studerandevården på basis av uppskattningen och anvisar elev- och studerandevårdens resurser i enlighet med behovet.

Helsingfors stad anordnar utbildning på 226 förskoleenheter (varav 51 drivs av privata serviceproducenter), i 102 grundskolor, 15 gymnasier och en yrkesläroanstalt (yrkesinstitutet Stadin AO).

Inom utbildningen på andra stadiet studerar utöver unga även 6 314 vuxenstuderande, som har rätt till elev- och studerandevård.

Tabell 1. Antal elever och studerande (S2 och totalt).

Utbildningsstadium	S2-elever	Elever totalt
Förskoleundervisning*	1 650	5 700
Grundläggande utbildning	12 000	48 400
Gymnasieutbildning	1 400	9 900
Stadin AO**	5 780	10 960

*Inom förskoleundervisningen talas det inte om S2-barn utan barn med främmande språk som moders-mål.

**Vid yrkesinstitutet Stadin AO talas det inte om S2-studerande utan studerande med främmande språk som modersmål.

4.1 Uppskattning av det totala behovet av elev- och studerandevård

I Helsingfors bodde i slutet av 2023 cirka 227 900 personer under 30 år och hälften av dem var under 18 år. Antalet 0–6-åringar, det vill säga barn under skolåldern, var 42 912, antalet 7–17-åringar, det vill säga barn och unga i skolåldern, var 70 856 och antalet 18–29-åringar 114 167. I Helsingfors har var fjärde person under 18 år utländsk bakgrund och cirka hälften av dem är födda någon annanstans än i Finland. Var fjärde Helsingforsbo har ett främmande språk som modersmål och deras andel av befolkningen varierar mycket i stadens olika områden. En dryg fjärdedel av personerna under 18 år bor i familjer med en förälder och knappt 15 procent i familjer som får utkomststöd; 13 procent av barnen och de unga bor i bostadshushåll med låga inkomster.

Vi har identifierat att olika bakgrundsfaktorer påverkar barns och ungas upplevelse av välbefinnande, hälsa och säkerhet. Bakgrundsfaktorer är kön, härkomst, familjens socioekonomiska ställning och familjens typ. Pojkar upplever oftare än flickor sitt välbefinnande som bra, och upplevelserna av säkerhet i tillväxtmiljön varierar beroende på härkomst.

Upplevelsen av familjens ekonomiska situation är en av de mest centrala faktorerna bakom välbefinnandet: Ju bättre barnet eller den unga bedömer att familjens ekonomiska situation är, desto bättre upplever hen sitt välbefinnande. Barn och unga som bor med båda föräldrarna upplever oftast att de mår bättre än andra barn och unga. Det är värt att notera att unga Helsingforsbors upplevelsevärld i fråga om välbefinnande, hälsa och säkerhet varierar i synnerhet enligt kön och upplevelsen av

familjens ekonomiska situation.

Enligt MOVE!-testerna har barns och ungas fysiska funktionsförmåga utvecklats i en positiv riktning, men det kan samtidigt även ses oroväckande utveckling under de senaste åren. I synnerhet är regionala skillnader i barns fysiska funktionsförmåga betydande, vilket innebär att servicebehovet är större i vissa områden än i andra. På basis av längd- och viktuppgifter som mätts vid hälsoundersökningar inom barnrådgivningen och skolhälsovården har övervikt och fetma blivit vanligare, vilket framhäver behovet av handledning kring levnadsvanor samt främjande av vardagsmotion.

Enligt Helsingfors resultat i enkäten Hälsa i skolan har det upplevda hälsotillståndet blivit sämre i alla åldersgrupper under de senaste tio åren. En femtedel av barnen och de unga har oregelbundna levnadsvanor, vilket kan öka risken för hälsoproblem och kräva riktade tjänster. Minskad psykisk funktionsförmåga, särskilt ökad ångest och depression, lyfter fram behovet av att stödja psykisk hälsa mer.

Koncentrationssvårigheter och rastlöshet har blivit vanligare, vilket innebär att allt fler barn och unga behöver individuellt stöd och individuell service. Helsingfors stad har kommit överens om att skol- och studerandehälsovården ansvarar i vissa åldersgrupper förutom för de lagstadgade förebyggande uppgifterna även för den inledande kartläggningen av och fortsatt handledning vid neuropsykiatriska symtom som förekommer i skolmiljön, särskilt koncentrationssvårigheter, samt uppföljning av ADHD-behandlingar.

Försämrade trygghet i uppväxtmiljön är också en faktor som påverkar servicebehovet. Upplevelser av fysiskt hot, trakasserier, mobbning, våld och diskriminering har blivit vanligare, vilket kan öka behovet av psykiskt och socialt stöd.

De ökade skillnaderna bland barn och unga i fråga om välbefinnande och hälsa, det stora antalet familjer, barn och unga med främmande språk som modersmål, den ökade fattigdomen bland barnfamiljer och den ökade osäkerheten ökar behovet av elev- och studerandevårdstjänster. I

synnerhet skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper samt regionala skillnader betonar behovet av att anpassa tjänsterna enligt de lokala omständigheterna. Vid planeringen och inriktningen av tjänsterna ska man allt bättre beakta levnadsförhållandena, boendemiljön, behoven och önskemålen hos befolkningsgrupper i utsatt ställning. Detta kräver nära samarbete mellan olika aktörer för att vi ska kunna svara på olika befolkningsgruppers och områdets servicebehov.

Källorna till kapitel 4.1 finns i bilaga 3.

4.2 Tillgängliga elev- och studerandevårdstjänster

Lagstadgade elev- och studerandevårdstjänster tillhandahålls av kuratorer, psykologer samt hälsovårdare och läkare inom barnrådgivningen och skol- och studerandehälsovården. Vi har tillgång till kurator- och psykologtjänster enligt dimensioneringen enligt lagen om elev- och studerandevård.

Inom skol- och studerandehälsovården beaktar vi SHM:s och THL:s

dimensioneringsrekommendationer för hälsovårdare och läkare. Inom rådgivningstjänsterna finns ingen separat personaldimensionering för barn i förskoleåldern, utan personaldimensioneringen inom rådgivningstjänsterna gäller alla åldersgrupper som använder dem. Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården fördelas till olika områden i Helsingfors enligt dimensioneringen. Därför kan en arbetstagare arbeta på flera än en enhet.

Tabell 2. Personaldimensionering (elever eller studerande/anställd).

	Förskoleundervisning	Grundläggande utbildning	Andra stadiet
Kuratorer	670	670	670
Psykologer	780	780	780
Hälsovårdare	320* (0–6-åringar)	460	570
Läkare	2 270 (0,5 vakanser per barn i förskoleåldern)	2 100	1 800

Dimensioneringar enligt lagen om elev- och studerandevård samt THL:s rekommendationer.

*Barn i förskoleåldern cirka 14 procent.

Tabell 3. Antal vakanser inom elev- och studerandevården.

	Förskole- undervisning	Grundläggande	Andra stadiet
Kuratorer	86 (Förskoleunder- visning och grund- läggande utbildning totalt)	86 (Förskoleunder- visning och grund- läggande utbildning totalt)	46**
Psykologer	77 (Förskoleunder- visning och grund- läggande utbildning totalt)	77 (Förskoleundervis- ning och grundläggande utbildning totalt)	42**
Hälsovårdare	138***	124	71,5*
Läkare	0,5	48 (Skol- och studerandehälsovård totalt)	48 (Skol- och studerandehälsovård totalt)

*Utöver de lagstadgade tjänsterna kompletteras studerandehälsovårdstjänsterna i Helsingfors av 14 sjukskötare inom mentalvård och rusmedelsarbete. Hälsovårdarnas och läkarnas arbete på andra stadiet omfattar också sjukvård.

**En del av kurator- och psykologvakanserna på andra stadiet finns vid privata läroanstalter.

***Vakanserna gäller barnrådgivningen, där andelen barn i förskoleåldern är cirka 14 procent.

En kurator arbetar i lärgemenskapen som sakkunnig inom socialsektorn. Kuratorn ger stöd till elever och studerande samt deras vårdnadshavare både på gemensam och individuell nivå. Kuratorn ger stöd i situationer som påverkar lärande eller studier, sociala relationer eller livshantering i vardagen. Syftet med arbetet är att genom kartläggning av elevens eller den studerandes situation öka hans resurser och hitta positiva lösningar. I kuratorsarbetet fäster man uppmärksamhet vid hur elevernas och de studerandes vardag fungerar, samt vid deras funktionsförmåga och relationer, och strävar efter att främja psykisk hälsa och förebygga rusmedelsanvändning. Arbetsuppgifterna omfattar också konsultation, främjande av lärgemenskapernas välbefinnande samt samarbete med undervisningspersonalen, hemmen och andra aktörer.

Psykologens uppgift är att främja psykisk hälsa och välbefinnande samt stödja lärande och studier, med ett förebyggande arbetssätt. Psykologens individuella

klientarbete omfattar utredning och utvärdering av frågor som gäller elevens eller den studerandes utveckling, lärande och studier. Detta kan till exempel handla om psykologisk bedömning, individuellt stöd och handledning vid svårigheter i känslomässig utveckling, socialt samspel eller lärande. Till arbetsuppgifterna hör kortvariga interventioner som stöder psykisk hälsa, konsultation, främjande av lärgemenskapernas välbefinnande samt samarbete med undervisningspersonalen, hemmen och andra aktörer.

Till hälsovårdarens uppgifter hör att följa med elevernas och de studerandes tillväxt och utveckling samt att uppfölja och främja studieförmågan och välbefinnande. Återkommande hälsoundersökningar utgör stommen i skol- och studerandehälsovårdens verksamhet. Vid undersökningarna bedöms elevernas och de studerandes fysiska och psykosociala hälsotillstånd, välbefinnande och lärande mångsidigt.

Inom förskoleundervisningen undersöker

barnets egen hälsovårdare på rådgivningsbyrån barnet vid sex års ålder, ger hälsorådgivning med beaktande av klienternas och familjernas behov samt genomför nödvändiga individuella besök. Barnrådgivningens program för hälsoundersökningar omfattar inte någon återkommande hälsoundersökning av läkare i förskoleåldern, utan den sista återkommande läkarundersökningen inom barnrådgivningen sker vid fyra års ålder.

Vid skolhälsovårdens omfattande hälsoundersökningar i årskurs 1, 5 och 8 utreds dessutom föräldrarnas och hela familjens välbefinnande. Till uppgifterna hör dessutom hälsorådgivning, preventivmedels- och sexualrådgivning, främjande av den psykiska hälsan samt förebyggande av rusmedelsanvändning.

Inom studerandehälsovården utför hälsovårdare hälsoundersökningarna för studerande i första årskurs. Vid studerandehälsovårdens besök för särskilt stöd bedöms behovet av särskilt stöd och undersökningar samt erbjuds den studerande stöd för att vid behov söka sig till vidare undersökningar eller hänvisas till eftervård. Vid hälsovårdarens hälsoundersökning bedöms elevens eller den studerandes hälsotillstånd men tanke på hur hen klarar studierna. Vid undersökningarna informeras eleverna och de studerande om de tjänster som hälsovården och elev- och studerandevården tillhandahåller samt utreds tillsammans med eleven eller den studerande hens hälsotillstånd, livssituation, levnadsvanor, sociala nätverk samt studiernas framskridande.

Skol- och studerandehälsovårdens läkare har ett nära samarbete med hälsovårdaren. Till skol- och studerandehälsovårdens läkararbete hör omfattande hälsoundersökningar i årskurserna 1, 5 och 8 på grundskolenivå samt under 1. eller 2. studieåret på andra stadiet. Läkaren bedömer

problem som anknyter till tillväxt, pubertet och kroppshållning samt vid behov andra medicinska problem som framkommit vid hälsoundersökningen.

Skol- och studerandehälsovårdens läkare har till uppgift att genomföra besök som gäller behov av särskilt stöd. Vid besöken bedöms sådana frågor i anslutning till lärande, psykisk hälsa eller andra medicinska problem som inverkar på elevens eller den studerandes framsteg i studierna. Enligt Helsingfors stads arbetsfördelning ansvarar skol- och studerandehälsovårdens läkare också för uppföljning av ADHD hos minderåriga elever och studerande. Övriga medicinska utmaningar och brådskande ärenden sköts vid hälsovårdscentralen.

Barnrådgivningens hälsovårdar- och läkartjänster hör till elev- och studerandevården för barn i förskoleåldern. Den återkommande hälsoundersökningen vid sex års ålder och de övriga hälsovårdstjänsterna vid rådgivningsbyrån hör till den individuella elev- och studerandevården för barn i förskoleåldern. Vid den sista återkommande undersökningen inom barnrådgivningen för 6-åringar uppföljer man tillväxten och utvecklingen samt fäster särskild uppmärksamhet vid att bedöma skolmognaden, såsom barnets förmåga att klara sig i förskoleundervisningen, koncentrera sig och tåla begränsningar. Inom barnrådgivningen beaktas också utmaningar med barnets utveckling och tillväxt före skolstarten, så tidigt som möjligt. I bedömningen av skolmognaden ingår också de utmaningar som föräldrarna och förskoleundervisningen lyfter fram och som förekommit innan barnet börjar skolan. Syftet med detta är att göra skolstarten så smidigt som möjligt för barnet. Efter hälsoundersökningen överförs barnets hälsouppgifter och fortsatta planer från barnrådgivningen till skolhälsovården för att säkerställa kontinuiteten i vården.

5 Gemensam elev- och studerandevård

I Helsingfors anser vi att en sund och trygg lärmiljö är en förutsättning för lärande och välbefinnande. Vi påverkar lärgemenskapens verksamhetskultur, atmosfär och gemenskapsanda genom den gemensamma elev- och studerandevården. Vi stöder förutsättningarna för lärande samt främjar hälsa och välbefinnande. Vi främjar också en hälsosam och trygg lärmiljö samt interaktion, delaktighet och tillgänglighet. Den gemensamma elev- och studerandevården är en del av enheternas undervisning och fostran. Den utgör det primära sättet att genomföra elev- och studerandevården.

Gemensam elev- och studerandevård omfattar bland annat gruppbildning, undervisning i emotionella och kommunikativa färdigheter, temalektioner samt riktade insatser för grupper. Arbetet fokuserar på vardagliga möten och situationer i lärgemenskaperna samt på att stödja och stärka elevernas och de studerandes delaktighet. Vi riktar arbetet vid behov till vissa årskurser, grupper och vårdnadshavare, exempelvis till början eller slutet av förskoleundervisningen eller skolan/studierna eller på basis av en utmaning som identifierats i gruppen.

Bild 3. Exempel på innehållet i den gemensamma elev- och studerandevården.

Bild: THL.

5.1 Personalens ansvar i den gemensamma elev- och studerandevården

Den gemensamma elev- och studerandevården hör till alla som arbetar i lärgemenskapen. Var och en har en skyldighet att främja elevernas, de studerandes och hela gemenskapens välbefinnande och samarbeta med vårdnadshavarna. Det främsta ansvaret för gemenskapens välbefinnande ligger hos lärgemenskapens personal.

Den gemensamma elev- och studerandevården har ett nära samband till lärarens fostrande uppgift. I den betonas samarbete med eleverna, de studerande, vårdnadshavarna samt de olika aktörerna i lärgemenskapen. Samarbete kan också utföras med aktörer utanför lärgemenskapen, till exempel ungdomstjänsterna och olika organisationer.

Lärarna ska beakta hälso- och välbefinnandeaspekterna i all vardaglig verksamhet: undervisningens innehåll, metoder och praktiska arrangemang samt annan verksamhet såsom lek, raster och måltidssituationer. Lärare är ofta de första som upptäcker utmaningar i elevernas och de studerandes välbefinnande på individernas och gruppernas nivå och har således till uppgift att ta upp ärenden i ett

så tidigt skede som möjligt. Läraren anlitar olika experter i lärgemenskapen för att lösa situationer, och de identifierade utmaningarna löses genom sektorsövergripande samarbete.

Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården, det vill säga psykologer, kuratorer, hälsovårdare och läkare, deltar också i den gemensamma elev- och studerandevårdsarbetet. De samarbetar med daghemsföreståndaren, rektorn eller utbildningschefen och lärarna på gemenskapens, gruppens och individens nivå.

I den gemensamma elev- och studerandevården deltar också barnskötare och socionomer inom småbarnspedagogiken, skolgångsbiträden, flerspråkiga handledare och skolcoacher. Även de övriga anställda som arbetar på enheten, exempelvis platsansvariga och personal inom måltids- eller städtjänster, deltar i genomförandet av den gemensamma elev- och studerandevården. Varje medlem i lärgemenskapen är skyldig att stödja och uppmuntra alla medlemmar i gemenskapen att bära sitt ansvar för gemenskapens trygghet och välbefinnande.

5.2 Områdenas och enheternas gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper

För den gemensamma elev- och studerandevården på en enhet ansvarar områdets eller enhetens gemensamma elev- och studerandevårdsgrupp. För arbetet inom **förskoleundervisningen** ansvarar områdets gemensamma elev- och studerandevårdsgrupp, inom den **grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen** den gemensamma elev- och studerandevårdsgruppen och inom **yrkesutbildningen** välbefinnandegruppen. Vi använder nedan den gemensamma benämningen elev- och studerandevårdsgrupp för dessa.

Elev- och studerandevårdsgruppens arbete är samhälleligt och förebyggande. I gruppen behandlas frågor endast på allmän nivå och på gruppnivå. Gruppen behandlar aldrig

ett ärende som berör en enskild elev eller studerande.

Elev- och studerandevårdsgruppens arbete är systematiskt och systematiskt. Grupperna på varje utbildningsnivå har tillgång till checklistor och ett verktyg för den årliga planeringen som stöd för deras arbete. Med hjälp av checklistan kan enhetens elev- och studerandevårdsgrupp utveckla, genomföra och uppfölja sitt arbete på det sätt som förutsätts i lagen om elev- och studerandevård och planen för elev- och studerandevård. Verktöget för den årliga planeringen, eller årsklockan, stöder gruppens arbete med planering, åtgärder och bedömning under läsåret.

Elev- och studerandevårdsgruppens checklistor och stödmaterial för den årliga planeringen

- [Förskolans checklista för gemensam elevvård](#)
- [Elevvårdens checklistor](#)
- [Stödmaterial för elevvårdens årsplanering](#)
- [Checklista för den gemensamma studerandevårdsgruppen](#)

Elev- och studerandevårdsgruppens medlemmar och ansvar

Chefen för småbarnspedagogik leder den gemensamma elevvården inom förskoleundervisningen. Till gruppen hör respektive daghemsföreståndare, konsultativ speciallärare inom småbarnspedagogiken, elevvårdspersonal, representanter från social- och hälsovårdstjänster samt chefen för den grundläggande utbildningen.

Inom förskolan leds elevvårdsgruppen av daghemsföreståndaren. Till gruppen hör yrkespersoner inom elev- och studerandevården samt andra överenskomna personer enligt enhet, exempelvis förskolans lärare och konsultativ speciallärare inom småbarnspedagogiken. Till gruppens möten kan också kallas regionala aktörer eller andra viktiga samarbetspartner som är betydande med tanke på ett visst fenomen.

Inom yrkesutbildningen leds välbefinnandegruppen av den utbildningschef som ansvarar för den gemensamma elev- och studerandevården. Till gruppen hör yrkespersoner inom elev- och studerandevården samt andra överenskomna personer enligt enhet, exempelvis speciallärare, yrkeslärare, egenlärare och/eller studiehandledare.

Vid yrkesinstitutet Stadin AO sammanträder, utöver den ovannämnda gruppen, även elev- och studerandevårdsgruppen för hela institutet. Gruppen säkerställer att elev- och studerandevården genomförs på ett enhetligt sätt vid alla enheter och att samarbetet med nätverk fungerar.

Vid yrkesinstitutet Stadin AO finns, utöver den enhetsspecifika gruppen, en gemensam elev- och studerandevårdsgrupp för hela institutet, som stöder ett enhetligt

genomförande av elev- och studerandevården. Verksamheten vid yrkesinstitutet Stadin AO bedrivs på finska.

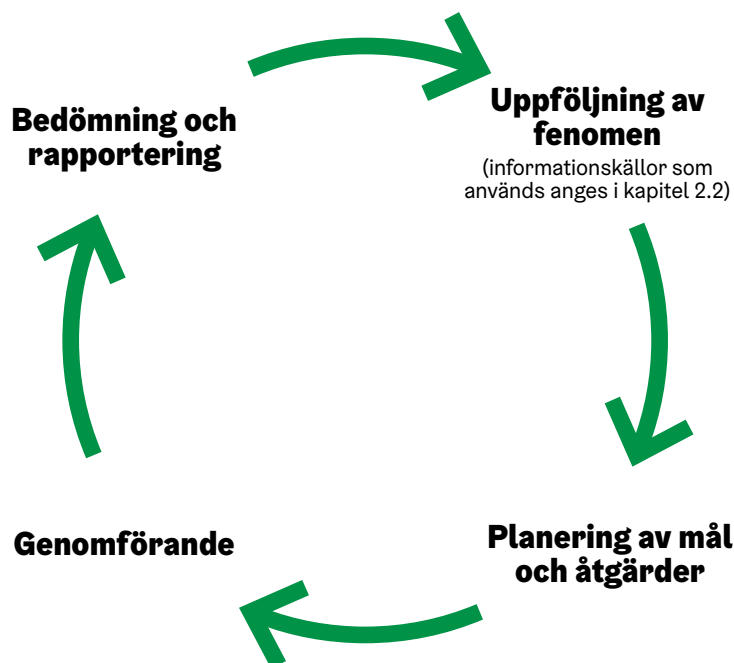
Elev- och studerandevårdsgruppens verksamhet och uppgifter

Elev- och studerandevårdsgruppens uppgifter omfattar planering, koordinering, genomförande och utvärdering av enhetens elev- och studerandevård (bild 4). Gruppen sammanträder i enlighet med tidtabellen i den årliga planen så ofta att den kan sköta de uppgifter som föreskrivits för den. Inom förskoleundervisningen sammanträder gruppen minst två gånger om året och inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen minst en gång i månaden.

Målen för och åtgärderna inom det enhets-specifika välbefinnandearbetet baserar sig på aktuell information om fenomen (informationskällorna beskrivs i kapitel 2.2). Inom **förskoleundervisningen** antecknas planen för välbefinnandearbetet i enhetens verksamhetsplan, medan den inom den **grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen** bifogas läsårsplanen, exempelvis i form av en årsklocka. Verksamheten beskrivs i verksamhetsplanen, årsklockan eller läsårsplanen så att eleverna, de studerande och deras vårdnadshavare vet vilka frågor och teman som anknyter till välbefinnande som är aktuella under läsåret. Genomförandet och utvärderingen av planen rapporteras varje läsår i enhetens läsårsberättelse.

Dessutom utvärderar och utvecklar gruppen sin egen verksamhet varje läsår. Verksamheten utvecklas med hjälp av respons- och statistikuppgifter om elev- och studerandevården samt regelbundna planerings- och utvärderingsdagar.

Bild 4. Uppgifterna och arbetsprocessen för områdenas och enheternas gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper.

Mötespraxis

Ordföranden ansvarar för att bereda föredragningslistan och kan delegera beredningen till en eller flera medlemmar i elev- och studerandevårdsgruppen. Varje gruppmedlem kan lägga till ärenden på föredragningslistan.

Elev- och studerandevårdsgruppens tidtabeller meddelas förutom till gruppens medlemmar även till lärgemenskapens personal och vid behov till elever, studerande och vårdnadshavare. För elev- och studerandevårdsgruppens möten utarbetas en föredragningslista som skickas till medlemmarna i förväg. Av mötena upprättas protokoll. Ordföranden beslutar i början av mötet vem som upprättar mötesprotokollet. Medlemmarna kommer överens om hur aktuell information om elev- och studerandevården meddelas till hela arbetsgemenskapen, exempelvis vid lärarnas möten.

Mötesprotokollen ska finnas tillgängliga för hela personalen, eleverna, de studerande och vårdnadshavarna. De kan förvaras fritt,

eftersom de inte innehåller sekretessbelagda uppgifter eller uppgifter om enskilda elever eller studerande. Representanter för elever, studerande och vårdnadshavare deltar planmässigt och regelbundet i gruppens möten. Dessutom deltar externa samarbetspartner vid behov.

Rapportering och uppföljning

Elev- och studerandevårdsgrupperna följer upp genomförandet av den gemensamma och individuella elev- och studerandevården och rapporterar till den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård. Grupperna utvärderar också sin egen verksamhet med en separat enkät och rapporterar om sin verksamhet till respektive chef för grundstadiet och gymnasieutbildningen.

En enhetlig elev- och studerandevård inom enheterna säkerställs genom samarbete mellan ansvariga chefer och enheternas gemensamma elev- och studerandevårdsgrupper.

Daghemsföreståndare samt rektorer vid skolor och gymnasier träffar regelbundet

de ansvariga cheferna för att utbyta aktuell information.

5.3 Åtgärder för att säkerställa en sund, trygg och välmående lärgemenskap

En sund och trygg lärmiljö utgår från elevernas, de studerandes och personalens välbefinnande samt den fysiska miljön. Den fysiska lärmiljön granskas genom lagstadgade inspektioner (hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010). Det har avtalats att representanter för rådgivningstjänster inte deltar i hälsoskyddets inspektioner vid förskoleenheter, utan främjar hälsa, trygghet och välbefinnande på andra sätt. Inspektioner av skolmiljön genomförs vart tredje år i sektorsövergripande samarbete mellan olika myndigheter och aktörer.

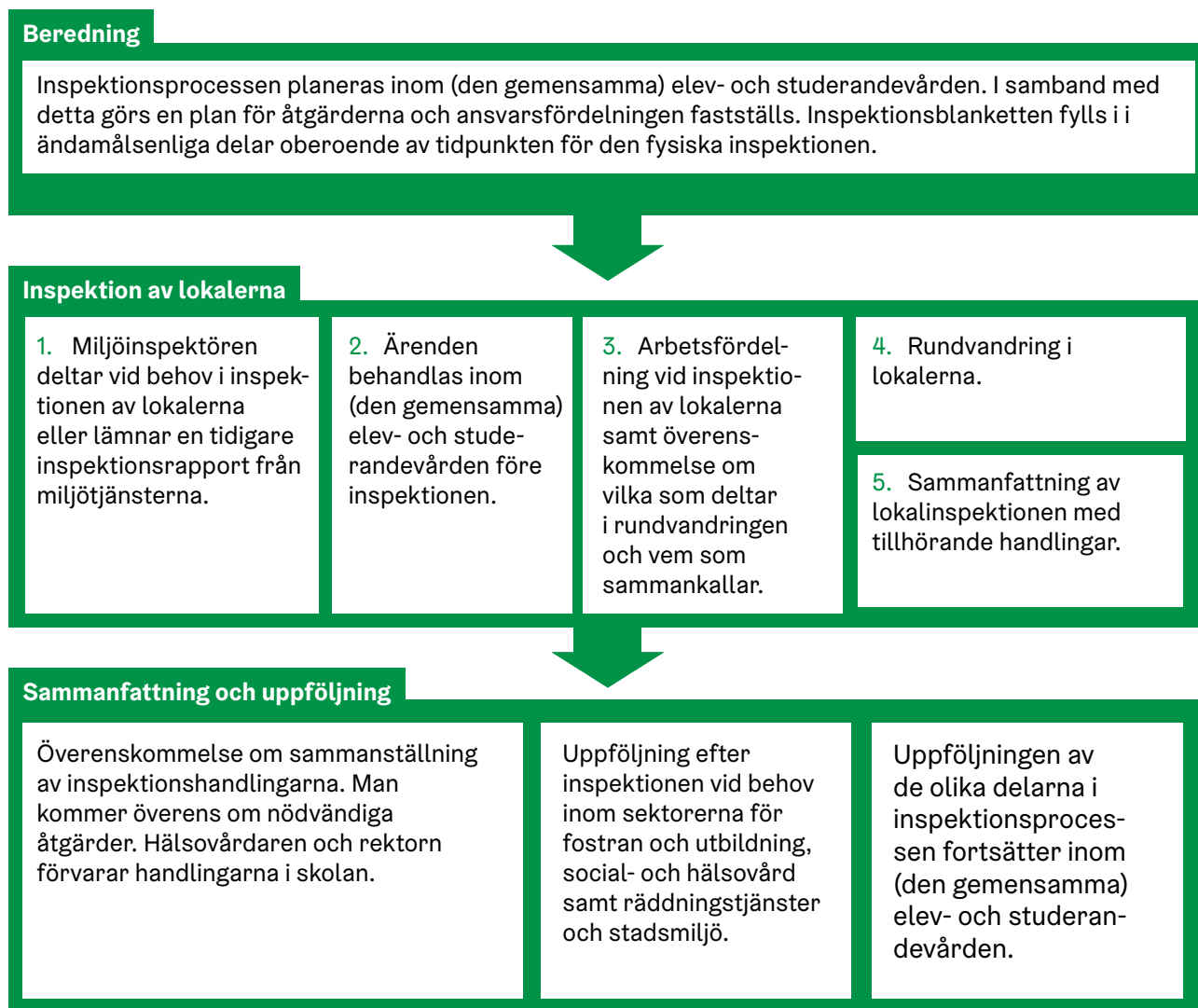
Inspektionen, som genomförs i samarbete med myndigheter, omfattar flera steg för att bedöma de fysiska, psykiska och sociala förutsättningarna i enheten. Vid inspektionen läggs vikt vid bland annat

lokalernas säkerhet och skick samt gemenskapens välbefinnande. Åtgärder utifrån de utvecklingsbehov som identifierats vid inspektionen följs upp årligen.

Den regionala samarbetsgruppen för elev- och studerandevård kommer överens om det sektorsövergripande genomförandet av inspektionerna. De olika aktörerna kommer överens om fördelningen av ansvaret för arbetet och uppgifterna mellan dem i enlighet med modellen för [Riktlinjer för samarbetsrutiner](#). Till helheten hör enhetens egenkontroll, som förutsätter årlig uppdatering och behandling av planer för att främja säkerheten och välbefinnande i gemenskapen.

Bild 5. Processen för inspektion av hälsa och miljö i skolor och läroanstalter.

5.3.1 Förebyggande och systematisk uppföljning av frånvaro och ingripande i frånvaro

Vi stöder elevernas och de studerandes närvaro och engagemang i studierna genom samarbete mellan undervisnings- och handledningspersonalen samt personalen inom elev- och studerandevården och regelbundet samarbete med vårdnadshavarna. Vi uppföljer mängden frånvaro och framstegen i studierna regelbundet på alla utbildningsstadier. Frånvaro följs också upp per enhet och grupp.

Långvarig frånvaro från lärgemenskapen är ofta ett symptom på en faktor som hotar

elevens eller den studerandes utveckling. Bakgrunden till frånvaron kan till exempel vara faktorer som anknyter till elevens eller den studerandes lärande, fysiska eller psykiska hälsa, lärgemenskapens verksamhet, vänner eller utmaningar i hemmet eller med föräldraskapet. Ökad frånvaro försämrar elevens eller den studerandes lärande och upplevelsen av samhörighet och delaktighet, och ökar därmed risken för att hen avbryter studierna och marginaliseras.

Ansvar och åtgärderna i anslutning till frånvaro **inom förskoleundervisningen** har antecknats i [verksamhetsmodellen](#) för

ingripande i frånvaro inom förskoleundervisningen. Inom förskoleundervisningen är frånvaro beroende av vårdnadshavarnas agerande.

Ansvar och åtgärder i anslutning till frånvaro **inom den grundläggande utbildningen** finns i [handboken för ingripande i frånvaro](#). Åtgärder som gäller frånvaro beskrivs också i Helsingfors stads läroplan för den grundläggande utbildningen i kapitel 5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen och 5.6 Frågor som avgörs på lokal nivå. De skolspecifika lösningarna, arbets- och ansvarsfördelningen samt det övriga praktiska genomförandet preciseras i skolans läsårsplan.

Åtgärder som gäller frånvaro **inom gymnasieutbildningen** beskrivs i [stödnivåerna vid gymnasier](#).

5.3.2 Förebyggande av och ingripande i användning av tobaksprodukter och andra rusmedel

Förebyggande rusmedelsarbete hör till Helsingfors stads [lagstadgade](#) uppgifter, där daghemmen, skolorna och läroanstalterna har en viktig roll. Inom fostrans- och utbildningssektorn

genomförs det förebyggande rusmedelsarbetet enligt sektorns plan för förebyggande rusmedelsarbete.

Vi strävar efter att förebygga användning av rusmedel, tobaks- och nikotinprodukter samt digitalt spelande och penningsspelande, och att senarelägga inledandet av användningen. Vårt mål är att förebygga och minska användningen av rusmedel samt de hälsomässiga, sociala och samhällsliga konsekvenser som följer av den. Vi följer aktuell information om fenomen kopplade till rusmedel och använder den i planeringen, genomförandet och utvärderingen av det förebyggande rusmedelsarbetet.

Ett viktigt mål med det förebyggande rusmedelsarbetet är att stärka skyddande faktorer och minska riskfaktorers påverkan. I lärgemenskaper innebär detta att man stöder elevernas och de studerandes utveckling och tillväxt samt stärkande av färdigheterna för livshantering. Inom yrkesutbildningen omfattar det också arbetssäkerhet och utveckling till yrkeskompetens. Dessutom skapar vi en trygg och uppmuntrande uppväxtmiljö för alla elever och studerande. Vi övar på emotionella och kommunikativa färdigheter och modellerar dem som en del av vardagen samt samarbetar tätt med hemmen. Vi genomför rusmedelsfostran som baserar sig på interaktion och som ökar elevernas och de studerandes förståelse för riskerna i anslutning till användning av rusmedel. Därtill stöder vi deras självkänsla och uppmuntrar till diskussion om val som främjar den egna hälsan.

Det förebyggande rusmedelsarbetet genomförs som en del av lärgemenskapernas gemensamma elev- och studerandevård och beaktas vid planeringen av enheternas läsår. Enheternas

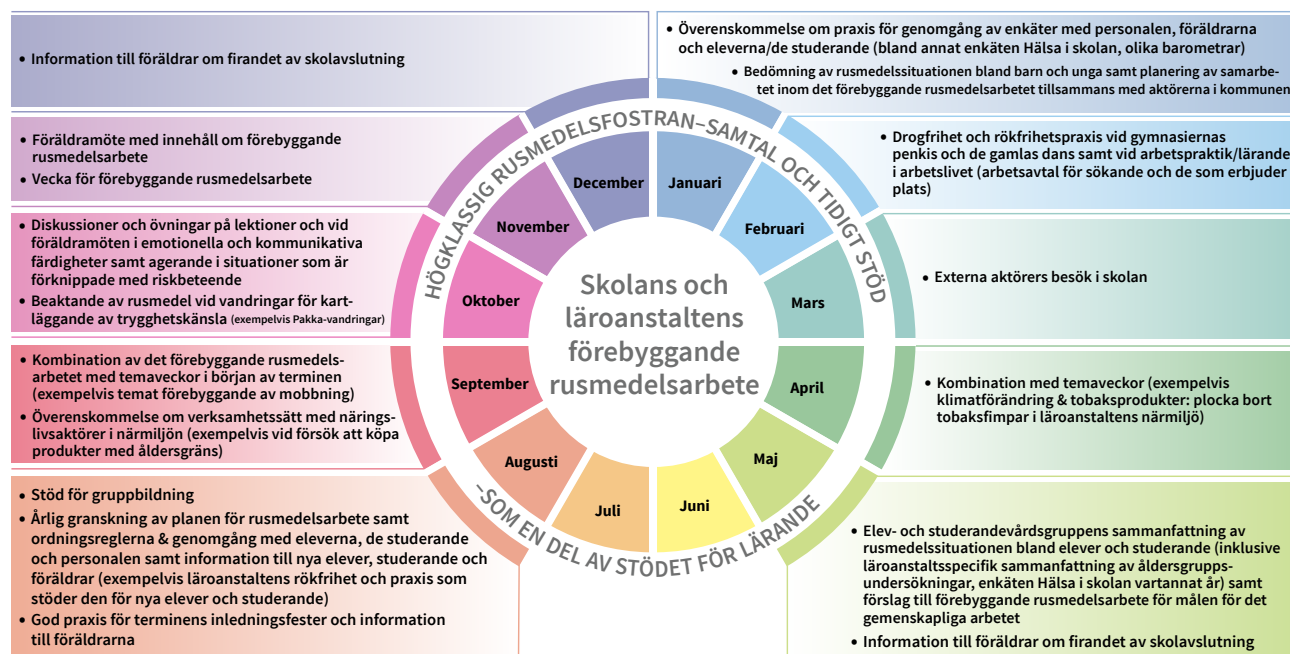
elev- och studerandevårdsgrupper/ välbefinnandegrupper ansvarar för att planera och koordinera det förebyggande rusmedelsarbetet. Arbetet genomförs i nära samarbete med lärgemenskapens personal, eleverna, de studerande och vårdnadshavarna. Det är särskilt viktigt att beakta ungas erfarenheter och perspektiv i planeringen och genomförandet av det förebyggande rusmedelsarbetet. Elev- och studerandevårdsgruppen kan som en del av det förebyggande rusmedelsarbetet samarbeta med andra aktörer och partner, men det är alltid lärgemenskapen som bär huvudansvaret för arbetet. Gruppen kan samarbeta till exempel med beroendekliniken, Specialmottagningen för barn och unga, beroendetjänsten för ungdomar Pysäkki, kultur- och fritidssektorns tjänster för att främja välbefinnande samt EHYT ry.

Lärgemenskaperna är rusmedelsfria verksamhetsmiljöer där hela personalen är skyldig att ingripa i användningen av rusmedel som förekommer där. Med rusmedel avses berusande medel såsom alkohol, droger, läkemedel, nikotin- och tobaksprodukter samt tobakssurrogat. Inom fostrans- och utbildningssektorn finns tydliga anvisningar för förebyggande av och ingripande i användning av rusmedel. Hela personalen, eleverna, de studerande och vårdnadshavarna känner till dem.

Planerna för det förebyggande rusmedelsarbetet i lärgemenskaperna finns i förskoleundervisningens anvisningar, den grundläggande utbildningens läsårsplaner samt handlingsplanerna för att stödja de studerandes studievälbefinnande i Helsingfors stads gymnasier.

Bild 6. Exempel på en årsklocka för planering av det förebyggande rusmedelsarbetet i skolor och läroanstalter.

EXEMPEL PÅ EN ÅRSKLOCKA FÖR PLANERING AV FÖREBYGGANDE RUSMEDELSARBETE

Källa: THL 2023

Källa: THL.

6 Individuell elev- och studerandevård

Genom den individuella elev- och studerandevården säkerställer vi vid behov individuellt stöd och individuell handledning för elever och studerande. Yrkespersonerna inom lärgemenskapen och elev- och studerandevården är skyldiga att hänvisa eleverna och de studerande till de tjänster de behöver. Elev- och studerandevårdens tjänster (se kapitel 4.2) är avgiftsfria, frivilliga och konfidentiella.

Den individuella elev- och studerandevården grundar sig alltid på elevens eller den studerandes samtycke och vid planeringen av stödet beaktas hans individuella förutsättningar, resurser och behov. Vid åtgärder och avgöranden beaktas elevernas och de studerandes delaktighet och åsikter i enlighet med deras ålder och utvecklingsnivå. Fysisk aktivitet och andra levnadsvanor som stöder välbefinnandet tas upp inom den individuella elev- och studerandevården med beaktande av åldern. Elever och studerande som behöver stöd identifieras och stöds till exempel genom servicehandledning.

Elever och studerande kan söka sig till elev- och studerandevårdens tjänster antingen självständigt, tillsammans med en vårdnadshavare eller exempelvis hänvisas dit av en lärare. Eleven eller den studerande har rätt att få tillgång till kurator- eller psykologtjänster inom elev- och studerandevården inom utsatt tid, vilket innebär att hen erbjuds möjlighet till ett personligt

samtal senast den sjunde arbetsdagen efter att hen tog kontakt. I brådskande situationer strävar man efter att ordna ett samtal samma eller nästa arbetsdag. Kuratorn eller psykologen bedömer alltid hur brådskande ärendet är. Eleverna, de studerande och/eller vårdnadshavarna kan kontakta kuratorn eller psykologen antingen per telefon, via Wilma eller genom en digital kontakt i tjänsten Aula.

Skolans hälsovårdare kallar eleverna och de studerande till en hälsoundersökningen per årskurs enligt kallelsepraxis. Dessutom har eleverna och de studerande rätt att besöka mottagningen enligt sina individuella behov och sin livssituation också utan tidsbokning. Information om hur man kan söka sig till tjänsten ges på skolans webbplats, vid föräldramöten, på anslagstavlor och via Wilma-meddelanden. Hälsoundersökningstider kan bokas via Maisa samt per telefon enligt skola.

Inom studerandehälsovården ska de studerande också ges möjlighet att kontakta hälsovården vardagar under tjänstetid och få svar samma dag. När läroanstalterna har stängt under lovtider kan de studerande kontakta studerandehälsovårdens centraliserade verksamhetsställe. De omfattande hälsoundersökningar, övriga återkommande hälsoundersökningar samt besök för särskilt stöd som genomförs inom skol- och studerandehälsovården ingår i den individuella elev- och studerandevården.

Aktörerna inom barnrådgivningen inom förskoleundervisningen är verksamma vardagar på familjecenter eller närservice-ställen. Vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna deltar i barnrådgivningstjänsterna inom förskoleundervisningen för barn under skolåldern. Barnets sex års hälsoundersökning inom barnrådgivningen bokas antingen genom att ringa rådgivningens centraliserade telefontjänst, som betjänar vardagar, eller elektroniskt via kundportalen Maisa. Information om hur man söker sig till rådgivningstjänster finns på webbplatsen hel.fi.

Enligt förordningen 380/2011 ska man utreda behovet av stöd hos barn eller minderåriga unga som inte deltar i hälsoundersökningarna. Barn och unga har rätt till hälsoundersökningar och vårdnadshavaren kan inte förbjuda det (Konventionen om barnets rättigheter 60/1991, artikel 24). De som inte deltar i de återkommande undersökningarna kallas till ett möte med ett separat kallelsebrev. Om barnet eller den unga inte deltar i undersökningen trots kallelsen, är rådgivningsbyrån eller skol- och studerandehälsovården skyldig att utreda barnets eller den ungas eventuella behov av stöd om man inte kan nå hen eller om hen inte kommer till mottagningen.

Inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen är det i första hand läraren som följer upp elevens välbefinnande och lärande. Inom gymnasieutbildningen är det grupphandledaren som har det primära ansvaret för uppföljningen av den studerandes välbefinnande och framskridandet av studierna, och inom yrkesutbildningen är det egenläraren som har ansvaret. När en lärare eller någon annan i lärgemenskapens personal blir oroad för en elevs eller studerandes situation, ska hen genast diskutera med eleven eller den studerande och vid behov med hens vårdnadshavare om hen är minderårig.

Därefter är det möjligt att konsultera till exempel kuratorn, psykologen eller hälsovårdaren.

En yrkesperson inom elev- och studerandevården kan även konsulteras anonymt om en situation som har gett anledning till oro. Anonymt är det också möjligt att sektorsövergripande fundera på hur man ska gå vidare i en situation. Före konsultationen är det ändå bra att diskutera frågan med eleven eller den studerande och vid behov hens vårdnadshavare. Om situationen är allvarlig ska eleven eller den studerande informeras om att man på grund av ärendets allvar kontaktar en yrkesperson inom elev- och studerandevården och lämnar ut de uppgifter som behövs för att bedöma behovet av stöd.

Vi beaktar elevernas och de studerandes självständiga ställning som klienter inom tjänsten i situationer där deras utvecklingsnivå är tillräcklig för att bedöma sin situation och själv ta ansvar för den. Om en elev eller studerande önskar neka sina vårdnadshavare att delta i behandlingen av ett ärende eller få del av information om det, bedömer social- eller hälsovårdspersonalen huruvida eleven eller den studerande på basis av sin ålder och utvecklingsnivå kan fatta det beslut som ärendet kräver. Lagen innefattar ingen åldersgräns för barns förmåga att fatta beslut om sig själv. En yrkesperson gör alltid bedömningen från fall till fall. En vårdnadshavare har inte rätt att förbjuda sitt minderåriga barn att anlita elev- och studerandevårdens tjänster (Lag om elev- och studerandevård 18 §).

Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården registrerar det individuella elev- och studerandevårdsarbetet i social- och hälsovårdens klient- och patientdatasystem Apotti.

6.1 Den individuella elev- och studerandevårdens särdrag

6.1.1 Praxis för anmälan av specialdiet eller läkemedel

Elevernas och de studerandes specialdieter beaktas. Anmälan om specialdiet lämnas till enheten med dess egen blankett. Vid behov bifogas ett läkarintyg från den behandlande aktören. Läkarintyg behövs inte om eleven eller den studerande följer exempelvis religiös specialdiet eller vegetarisk diet. Anmälan om dessa görs på samma blankett som anmälan om andra specialdiet. ([Anvisningar för specialdieter](#) och [Handbok för specialdieter](#)) (på finska).

Inom fostrans- och utbildningssektorn genomförs endast sådan läkemedelsbehandling som enligt läkarordination är nödvändig under verksamhetsdagen och som eleven eller den studerande inte kan genomföra självständigt. Om en elevs eller studerandes sjukdom kräver läkemedelsbehandling under dagen ska vårdnadshavaren meddela enheten om det.

De anställda kan delta i läkemedelsbehandlingen om de har fått inskolning och utbildning i den och deras kompetens har säkerställts. På så sätt tryggas en god och trygg läkemedelsbehandling under dagen. Verksamhetspraxis för läkemedelsbehandling beskrivs i fostrans- och utbildningssektorns plan för läkemedelsbehandling.

6.1.2 Verksamhetsprinciper för lärarens bedömning av elevens eller den studerandes lärande och välbefinnande i skolan (inklusive samtycke) inför den omfattande hälsoundersökningen (åk 1, 5 och 8)

I den omfattande hälsoundersökningen ingår med vårdnadshavarens samtycke lärarens bedömning av elevens eller den studerandes lärande, utveckling och välbefinnande i skolan. Bedömningen ska innehålla de uppgifter som behövs för bedömningen av behovet av hälso- och sjukvård eller stöd samt för ordnandet och genomförandet av dessa. Inom den grundläggande utbildningen i Helsingfors följs THL:s anvisningar ([THL:s blankett Elevens lärande och välbefinnande i skolan](#)).

Det praktiska genomförandet av undersökningarna avtalas skolspecifikt i samarbete med elev- och studerandevården. Frågor som gäller användningen av den ovan nämnda blanketten, exempelvis skickande av formuläret och tidtabeller, går igenom i skolan tillsammans med skolhälsovården och lärarna eller klassföreståndarna i de klasser som undersöks.

6.1.3 Anordnande av nödvändig elev- och studerandevård i samband med disciplinära åtgärder eller elevens eller den studerandes vägran att delta i studierna

Om en elev inom den grundläggande utbildningen eller en studerande på andra stadiet stör undervisningen, i övrigt bryter mot ordningen i lärgemenskapen eller gör sig skyldig till fusk kan hen bli föremål för en disciplinär åtgärd enligt lag eller tillrättavisas på de sätt som avses i lagen.

För en elev eller studerande som har ålagts disciplinära åtgärder, vägrats att delta i undervisningen eller som blivit relegerad för viss tid ordnas det nödvändiga elev- och studerandevårdsstödet i samband med eller efter de disciplinära åtgärderna. Man kommer överens om anordnandet av elev- och studerandevårdsstödet i samarbete med eleven eller den studerande, vårdnadshavarna och lärgemenskapens anställda. För eleven eller den studerande utarbetas även en plan för att stödja återkomsten till undervisningen.

6.2 Sektorsövergripande expertgrupp

En sektorsövergripande expertgrupp sammankallas från fall till fall för att stödja en elev eller studerande när utredningen och hanteringen av hens situation kräver experter inom olika områden. Arbetet i den sektorsövergripande expertgruppen möjliggör smidigt samarbete mellan olika yrkespersoner och ett snabbt stöd för eleven eller den studerande.

En anställd inom undervisningspersonalen eller elev- och studerandevården kan sammankalla gruppen med elevens eller den studerandes eller, om denna är minderårig, vårdnadshavarens samtycke när den anställda blir oroad för situationen. Till den sektorsövergripande expertgruppen kallas personer som är väsentliga med tanke på behandlingen av ärendet. Det är bra att särskilt läraren eller grupphandledaren är med i den sektorsövergripande expertgruppen, eftersom hen ofta är mest insatt i elevens eller den studerandes dagliga problem med studierna. Till gruppen kan

vid behov kallas utomstående experter eller närstående till eleven eller den studerande.

Vid den sektorsövergripande expertgruppens möten som behandlar en enskild elevs eller studerandes angelägenheter skapas en elev- eller studerandejournal. Journalen antecknas i klientdatasystemet Effica inom förskoleundervisningen. Inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet utarbetas journalen i Wilma.

I början av den sektorsövergripande expertgruppens möten kommer man överens om den person som ansvarar för att anteckna de uppgifter i elev- eller studerandejournalen som är nödvändiga för att anordna och genomföra den individuella elev- och studerandevården. Journalen utarbetas i fortlöpande format och kronologisk ordning.

Elev- och studerandejournalerna bildar elev- och studerandevårdsregistret.

Fostrans- och utbildningssektorn ansvarar för att ge anvisningar för behandling av personuppgifter och upprätthåller elev- och studerandevårdsregistret. Uppgifter som införts i elev- och studerandevårdsregistret

och som gäller en enskild elev eller studerande eller någon annan enskild person är sekretessbelagda. (Lag om elev- och studerandevård, 21 §.)

Journalen ska innehålla följande uppgifter:

- elevens eller den studerandes namn, personbeteckning, hemkommun och kontaktuppgifter samt, för minderåriga, vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädarens namn och kontaktuppgifter
- datum för anteckningen och vem som gjort den och dennes yrkes- eller tjänsteställning, de personer som deltagit i mötet och deras ställning, ärendet och vem som inlett det
- åtgärder som vidtagits under utredningen av elevens eller den studerandes situation, till exempel bedömningar, undersökningar och utredningar
- samarbete med olika aktörer samt tidigare och nuvarande stödåtgärder
- information om behandlingen av ärendet vid gruppens möte, de beslut som fattats och genomförandeplanen för dessa samt de aktörer som ansvarar för genomförandet och uppföljningen.

6.2.1 Processbeskrivning för det sektorsövergripande arbetet inom den individuella elev- och studerandevården

De centrala principerna för det sektorsövergripande arbetet beskrivs i processbeskrivningen för det sektorsövergripande arbetet inom den individuella elev- och studerandevården i Helsingfors. Processbeskrivningen

gäller alla utbildningsstadier. Lärstigen övergångsstadier har konstaterats vara särskilt utmanande för de elever och studerande som behöver stöd. Kontinuerligt stöd i rätt tid och den sektorsövergripande expertgruppens arbete säkerställer smidiga övergångar under lärstigen och engagemang i studierna. [Processbeskrivning för det sektorsövergripande arbetet.](#)

Bild 7. Processbeskrivning för det sektorsövergripande arbetet inom den individuella elev- och studerandevården.

6.3 Sekretess och utlämnande av uppgifter

För att trygga samarbetet och förtroendet strävar vi efter att alltid vid utlämnande av en elevs eller studerandes sekretessbelagda uppgifter inhämta hens eller vårdnadshavarens samtycke. De som deltar i anordnandet och genomförandet av den individuella elev- och studerandevården har trots sekretessen rätt att av varandra och till varandra samt till de myndigheter som ansvarar för elev- och studerandevården få tillgång till och lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för anordnandet och genomförandet av den individuella elev- och studerandevården. Dessutom har de rätt att av varandra och till varandra samt till elevens eller den studerandes lärare, rektor och utbildningsanordnare få tillgång till och lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för att anordna elevens eller den studerandes undervisning på ett ändamålsenligt sätt. Den person som lämnar ut uppgifterna ska exempelvis överväga om det är fråga om sådan information som är nödvändig för att säkerställa elevens eller den studerandes eller andra elevers och studerandes säkerhet. De uppgifter som lämnas ut

kan bland annat gälla elevens eller den studerandes sjukdom som bör beaktas i undervisningssituationer.

Om en elev eller studerande övergår till en annan utbildningsanordnare, ska den tidigare utbildningsanordnaren begära elevens eller den studerandes eller vid behov hens vårdnadshavares samtycke till att de sekretessbelagda uppgifter som är nödvändiga för elev- och studerandevårdens kontinuitet kan överföras till den andra utbildningsanordnaren ur elev- och studerandevårdens klientregister. Däremot ska de uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av undervisningen utan hinder av sekretessen och utan dröjsmål lämnas till den andra utbildningsanordnaren. Motsvarande uppgifter kan också lämnas ut på den nya utbildningsanordnarens begäran.

Närmare information om sekretessen inom elev- och studerandevården finns i kapitel 6 i [THL:s handbok om sektorsövergripande elev- och studerandevård \(på finska\)](#).

7 Samarbete med elever, studerande och vårdnadshavare samt med dem som arbetar i lärgemenskapen och andra aktörer som bidrar till elevernas och de studerandes välbefinnande

Vi planerar och genomför elev- och studerandevården tillsammans med eleverna och de studerande, vårdnadshavarna, lärgemenskapernas personal, yrkespersonerna inom elev- och studerandevården samt andra aktörer (till exempel polisen, barnskyddet, ungdomstjänsterna osv.). Vi säkerställer kompetensen i den individuella elev- och studerandevården hos hela lärgemenskapens personal genom regelbunden inskolning och utbildning. Enheternas chefer ansvarar för introduktionen på enheterna i samarbete med cheferna för elev- och studerandevårdens tjänster.

7.1 Samarbete med elever, studerande och vårdnadshavare

Samarbete med elever och studerande

Samarbetet med elever och studerande står i fokus när vi planerar, genomför och bedömer verksamhetssätten inom elev- och studerandevården. Samarbetet främjar gemenskapsandan och välbefinnandet samt stärker elevernas och de studerandes engagemang i studierna, lärgemenskapens spelregler och ansvarsfull interaktion. I all verksamhet ska man bedöma inverkan på eleverna och de studerande samt prioritera deras intresse.

Inom förskoleundervisningen diskuterar förskolegruppens lärare varje barns individuella behov, önskemål och lärande med barnet och hens vårdnadshavare. Personalen inom förskoleundervisningen beaktar dessa behov och önskemål när de planerar undervisningen och utvecklar lärmiljöer.

Inom den grundläggande utbildningen utnyttjas elevernas tankar som samlas in exempelvis genom gemensamma diskussioner och klassenkäter. Skolorna har nära samarbete med elevkårernas styrelser, väneleverna och de övriga deltagandegrupperna för elever som främjar gemenskapsandan. Syftet med samarbetet är att främja välbefinnandet och en positiv atmosfär i skolan.

Inom gymnasieutbildningen är styrelserna för enheternas studerandekårer samt tutorstuderande viktiga samarbetspartner för personalen. För de studerande ordnas öppna tillställningar för att behandla välbefinnande och andra frågor som är viktiga för dem. Tillställningarna är frivilliga för alla

studerande vid stadens gymnasier.

Inom yrkesutbildningen kan yrkesinstitutet Stadin AO:s studerandekår påverka välbefinnandearbetet på många sätt, bland annat via studerandekårens styrelse, där alla enheter är representerade. Styrelsemedlemmarna väljs också till Stadin AO:s elev- och studerandevårdsgrupp och ledningsgrupp. Studerandekåren ordnar Påverkansforumet, där de studerande kan diskutera med yrkespersoner om teman som gäller välbefinnande, elev- och studerandevården samt jämlikhet. Enheterna har tutorverksamhet som hör till studier och handleds av lärare. Verksamheten innehåller kompetenshelheter som stöder välbefinnande. Dessutom kan de studerande diskutera frågor kring välbefinnande vid enhetsspecifika Studerandeforum.

Samarbete med vårdnadshavare

Samarbetet och interaktionen med vårdnadshavarna är regelbundet och baserar sig på klarhet och transparens. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende samt respektfullt bemötande. Vi samarbetar med vårdnadshavarna både på individuell och gemensam nivå. Samarbetet är särskilt viktigt i övergångsskeden och vid planering av stöd för lärande och deltagande i undervisningen. Vi beaktar alltid familjernas mångfald och individuella behov av stöd.

Inom förskoleundervisningen kommunicerar lärarna via e-post eller vid dagliga möten, medan inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet

används i första hand det elektroniska informationssystemet Wilma. Vi informerar vårdnadshavarna om genomförandet av elev- och studerandevården, tjänsterna och förfaringssätten i början av läsåret. Våra kommunikationskanaler är läroanstaltens informationsmaterial och anvisningar, utskick till vårdnadshavare, skolans webbplats samt föräldrakvällar och andra tillställningar för vårdnadshavare.

Vi beaktar föräldrakvällarnas tillgänglighet och vid behov flerspråkighet. Enkäter, olika hemuppgifter, föräldrakvällar med dialog, möten och annan kommunikation med föräldrarna, exempelvis via föräldraföreningar, är viktiga verktyg för samarbetet med vårdnadshavarna och för att höra dem.

Vi kontakter vårdnadshavaren genast om det uppstår oro för en elevs eller studerandes situation eller om vi upptäcker att

elev eller den studerande behöver individuellt stöd. I akuta eller känsliga ärenden sker kontakten i första hand per telefon eller så tas frågan upp vid ett personligt möte. Det är viktigt att vårdnadshavarna förstår att lärgemenskapen måste ha de uppgifter som är väsentliga för anordnandet av undervisningen. Vi påminner vårdnadshavarna om att de ansvarar för att regelbundet uppfölja hur deras barns studier framskrider samt följa lärgemenskapens kommunikationskanaler, såsom Wilma.

Vi uppmuntrar vårdnadshavarna och påminner dem om att med låg tröskel kontakta barnets förskolelärare, klasslärare eller grupphandledare/egenlärare om det i barnets livssituation finns faktorer som påverkar deltagandet i undervisningen eller framskridandet av studierna.

7.2 Samarbete med dem som arbetar i lärgemenskapen

Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården, lärarna och de övriga aktörerna i lärgemenskapen bygger tillsammans upp en gemenskap och verksamhetskultur som stöder elevernas och de studerandes lärande och välbefinnande. Varje yrkesperson deltar i samarbetet utifrån sin yrkeskompetens. Till exempel stöder yrkespersonerna inom elev- och studerandevården pedagogiken genom att delta i planeringen av stödet för individer och grupper, handleda grupper som lärarens arbetspar, koordinera och bedöma verksamheten samt ge konsultation för lärarna.

I lärgemenskapen kan också arbeta ungdomsarbetare och flerspråkiga handledare. Deras arbete bidrar till de gemensamma målen som syftar till att skapa engagemang i studierna och stärka närvaron och gemenskapsandan. Det är viktigt att lärgemenskaperna känner till olika aktörers arbetsuppgifter och kompetens och att det sektorsövergripande arbetet utnyttjas på behövligt sätt.

7.2.1 Sektorsövergripande samarbete inom elev- och studerandevården i samband med stöd för lärande och stöd för deltagande i undervisningen samt flexibel grundläggande utbildning

Lärgemenskapernas verksamhetskultur och den gemensamma elev- och studerandevården har en viktig roll i stödet för lärande och deltagande i undervisningen på alla utbildningsstadier. Vi genomför stödet för

deltagande i undervisningen i första hand som gemensam elev- och studerandevård, i vilken alla som arbetar i lärgemenskapen deltar. I praktiken innebär detta åtgärder genom vilka vi stärker elevernas och de studerandes engagemang i förskoleundervisningen, skolan eller studierna. Vi förebygger frånvaro och mobbning och stärker emotionella och kommunikativa färdigheter i grupp samt främjar den allmänna säkerheten och arbetsron. Vi planerar och genomför den gemensamma elev- och studerandevården på ett sektorsövergripande sätt där yrkespersonerna inom den har en central roll.

Vi stöder barn och elever inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen genom undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt genom grupp-specifika stödformer och elevspecifika stödformer.

Vi beskriver det sektorsövergripande samarbetet i ordnandet av stödet för lärande och deltagande i undervisningen inom förskoleundervisningen i handboken för stöd för barn.

Inom den grundläggande utbildningen samordnar vi skolans undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt grupp- och elevspecifika stöd-åtgärder i skolans grupp för pedagogiskt stöd, i vilken en yrkesperson inom elev- och studerandevården deltar vid behov. Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården gör vid behov multiprofessionellt samarbete när de planerar, genomför och bedömer grupp- och elevspecifika

stödåtgärder. Samarbetet omfattar exempelvis konsultation och deltagande i möten där stödåtgärder planeras.

De studerande inom gymnasieutbildningen har rätt att få stöd för lärande, det vill säga stödundervisning, handledning och stöd som ges i rätt tid och är tillräckligt. Stödet kan ges i grupp eller individuellt och det ska motsvara den studerandes behov. Utöver ämnes- och speciallärarna kan även yrkespersoner inom elev- och studerandevården vid behov ge den studerande handledning och stöd för lärande. Yrkespersoner inom elev- och studerandevården kan delta i det sektorsövergripande samarbetet exempelvis genom att ordna studieperioder som stöder välbefinnande och studieförmåga. De erbjuder konsultation för ämneslärare till exempel när det gäller sätten att stödja interaktionen. Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården deltar vid behov också i bedömningen av behovet av särskilt stöd och utför enligt behov sektorsövergripande samarbete med exempelvis den studerandes vård- och rehabiliteringsnätverk i samband med specialundervisning.

Inom yrkesutbildningen har den studerande samma rätt till stöd för lärande som gymnasiestuderande. De omfattas av samma stödformer och principer som gymnasiestuderande när det gäller det sektorsövergripande samarbetet inom elev- och studerandevården. Skillnaden mellan yrkesinstitutet Stadin AO och Helsingfors stads gymnasier är att vid Stadin AO svarar vi på sektorsövergripande behov av särskilt stöd och stöd för välbefinnande genom Majakka-verksamheten. Majakka-verksamheten är den starkaste formen av särskilt stöd vid Stadin AO och är avsedd som en temporär lösning för att stärka bland annat

studieförmågan och den studerandes egen aktörskap. Yrkespersonerna inom elev- och studerandevården deltar i planeringen och genomförandet av individuella och gruppsspecifika stödåtgärder inom Majakka-verksamheten tillsammans med speciallärare, den övriga undervisnings- och handledningspersonalen samt behövliga intressentgrupper.

Flexibel grundläggande utbildning

Eleverna inom flexibel grundläggande utbildning är berättigade till samma elev- och studerandevårdstjänster som andra elever. Om en elev inom flexibel grundläggande utbildning får stöd från tjänster och/eller nätverk utanför skolan, bedömer skolan hurdan roll elev- och studerandevården har i elevens ärenden. När eleven övergår till andra stadiet överförs uppgifterna i enlighet med överenskomna verksamhetsanvisningar.

7.2.2 Sektorsövergripande samarbete inom elev- och studerandevården i samband med sjukhusundervisning

Barn och elever som deltar i sjukhusundervisning har samma rätt till elev- och studerandevårdens tjänster som andra inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. En yrkesperson inom elev- och studerandevården deltar vid behov i ärenden hos ett barn eller en elev inom sjukhusundervisning. Samarbete utförs exempelvis vid överföringsförfaranden om barnet eller eleven övergår till sjukhusundervisning eller återvänder till förskoleundervisningen eller skolan. Gemensam elev- och studerandevård

genomförs också inom sjukhusundervisningen. Individuell elev- och studerandevård genomförs vid behov i sektorsövergripande samarbete med specialistsjukvården och viktiga aktörer.

7.2.3 Sektorsövergripande samarbete inom elev- och studerandevården i övergångsskeden, i samband med verkstäder på andra stadiet samt vid planering av fortsatta studier

Vi säkerställer kontinuiteten i stödet i övergångsskeden, när eleven övergår från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och vidare till andra stadiet samt när studerande på andra stadiet övergår till fortsatta studier. Vi kontrollerar behovet av att fortsätta stödet också när en elev eller studerande övergår till en annan lärgemenskap. På så sätt förhindrar vi att problemen fördjupas, kompliceras eller blir långvariga samt att studierna avbryts. Eleven eller den studerande övergår från ett utbildningsstadium till ett annat alltid som en helhet, och överföringen av information planeras i samarbete med eleven eller den studerande och vårdnadshavaren.

En yrkesperson inom elev- och studerandevården bedömer tillsammans med eleven eller den studerande och/eller vårdnadshavaren, när eleven eller den studerande är klient inom individuell elev- och studerandevård, om det finns behov av att fortsätta stödet. Yrkespersonen går i slutet av läsåret igenom alla elever eller studerande som ska avsluta utbildningsstadiet och som har varit hans klienter under året. Samtidigt frågar yrkespersonen eleven, den studerande och/eller vårdnadshavaren om de önskar att uppgifterna överförs. Det är viktigt att

yrkespersonen funderar på hur hen kan motivera eleven eller den studerande och/eller familjen till nödvändig informationsöverföring.

Överföring av uppgifter inom elev- och studerandevården kräver alltid elevens eller den studerandes samtycke. För minderåriga behövs också vårdnadshavarens samtycke om yrkespersonen bedömer att eleven eller den studerande inte har tillräcklig förmåga att självständigt fatta beslut i situationen. Yrkespersonen inom elev- och studerandevården ansvarar för att begära samtycket och anteckna det i klientdatasystemet.

Syftet är att överföra endast sådana uppgifter som är nödvändiga för elevens eller den studerandes välbefinnande och med vilken man kan säkerställa att stöd som motsvarar hans behov fortsätter. Yrkespersonen inom elev- och studerandevården planerar det informationsinnehåll som ska överföras, mottagaren och överföringssättet tillsammans med eleven eller den studerande och vårdnadshavaren.

Det är också viktigt att lärarna och andra yrkespersoner som ger stöd deltar i det sektorsövergripande samarbetet med yrkespersonerna inom elev- och studerandevården i övergångsskeden. Vilken yrkesperson som helst kan tillsammans med en elev eller studerande kontakta en yrkesperson inom elev- och studerandevården när eleven eller den studerande ska övergå från ett utbildningsstadium till ett annat eller till en annan lärgemenskap. Det sektorsövergripande samarbetet inom elev- och studerandevården genomförs vid behov också vid planeringen av fortsatta studier. Principerna för det sektorsövergripande samarbetet inom den individuella elev- och studerandevården beskrivs i kapitel 6.2.

7.2.4 Sektorsövergripande samarbete inom elev- och studerandevården i samband med verkstäder

Verkstäder för unga riktar sig till unga Helsingforsbor i åldern 18–29 år utan studie- eller arbetsplats. Verkstaden är arbetsprövning som erbjuder unga möjlighet att lära sig nya färdigheter samt att öva sig i arbetslivets spelregler och vardagsrytm. Dessutom får den unga under verkstadsperioden handledning för

planering av framtiden och stärkande av sina resurser enligt sina behov.

Verkstädernas handledare samarbetar vid behov sektorsövergripande med yrkespersonerna inom elev- och studerandevården, till exempel när den studerande övergår från utbildningen som handleder för examen till en verkstad. Om en studerande inom utbildningen som handleder för examen deltar i verkstaden som en del av sina studier, har hen rätt till elev- och studerandevårdens tjänster på sin egen enhet.

7.3 Samarbete med aktörer som stöder elevernas och de studerandes välbefinnande, exempelvis social- och hälsovårdstjänsterna, polisen och ungdomstjänsterna

Vi säkerställer att styrningen av elever och studerande mellan de olika tjänsterna är smidig och yrkespersonerna ser till att ingen blir utan stöd. Vi samarbetar med polisen, barnskyddet och medlingsverksamheten. Genom samarbetet skapar vi verksamhetssätt bland annat för att förebygga brottsligt beteende och otrygghet. Vårt samarbete med kultur- och fritidsaktörer, såsom ungdomstjänsterna, stöder uppnåendet av elev- och studerandevårdens mål på ett betydande sätt. Samarbetet med aktörer inom den tredje sektorn är värdefullt och stärker särskilt effektiviteten i det regionala arbetet.

[Materialpaket för kontakt med polis, barnskydd och medling](#) innehåller information om när och hur daghemmens, skolornas och läroanstaltens personal ska kontakta polisen, barnskyddet och medlingsverksamheten. Materialpaketet ger information om yrkespersonernas anmälningsskyldighet i situationer där man kan behöva hjälp av aktörer utanför daghemmet, skolan eller läroanstalten.

Samarbetet mellan aktörerna inom elev- och studerandevården och Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt främjar fungerande servicekedjor och omsorgen om elevernas och de studerandes individuella

situation. Samarbete görs också med Helsingfors egna mentalvårdstjänster.

Inom förskoleundervisningen används [handboken Hur går det?](#) som beskriver principerna för sektorsövergripande konsultation samt anvisningar för hur barn i förskoleåldern kan styras till tjänster hos externa aktörer.

Samarbetsparterna för det arbete som genomförs med social- och hälsovårdstjänsterna beskrivs [i modellen för lågtröskeltjänster](#). Modellen är avsedd för alla yrkespersoner som arbetar med 7–17-åriga barn, unga och deras familjer till stöd för arbetet. Modellen hjälper en yrkesperson att identifiera bekymmer och ordna stöd. Beskrivningen av elev- och studerandevårdstjänster för studerande på andra stadiet hänvisar de studerande till rätta tjänster.

Vi har tillsammans med intressentgrupper utarbetat det stadsgemensamma materialet Kulturella fostrans- och disciplinresor – bakgrund, konsekvenser och förebyggande samt handlingskort för hedersrelaterad

våld, kulturella fostransresor och hur man diskuterar dessa med vårdnadshavare. Kulturella fostrans- och disciplinresor är ett fenomen som berör en del familjer med invandrarbakgrund. Att känna igen och förstå detta fenomen bidrar till att skydda barns rättigheter och stödja familjer på ett konstruktivt och sensitivt sätt. Materialet ger en bred översikt över fenomenet: bakgrunder, riskfaktorer, kännetecken och mycket mer i anslutning till fenomenet.

Vi använder också verksamhetsmodeller och material som utarbetats i samarbete för att förhindra kvinnlig könsstympning, utreda misstankar om våld mot barn, möta barn, unga och familjer som utsatts för våld samt bedömning av stöd i det inledande skedet och behovet av stöd ([länk endast på finska](#)).

Med hjälp av de beskrivna verksamhetsmodellerna och materialen säkerställer vi att samarbetet mellan elev- och studerandevården och andra aktörer är smidigt samt underlättar bedömningen av servicebehov och handledningen.

Verksamhetsmodeller och material för samarbetet

- [Materialpaket för kontakt med polis, barnskydd och medning](#)
- [Handboken Hur går det?](#)
- [Modellen för lågtröskeltjänster](#)
- [Förhindrande av kvinnlig könsstympning \(på finska\)](#)
- [Utredning av misstankar om våld mot barn, bemötande av barn, unga och familjer som utsatts för våld samt bedömning av stöd i det inledande skedet och behovet av stöd](#)

8 Planer för att skydda eleverna och de studerande mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplan

Vi accepterar inte mobbning, våld, trakasserier, rasism eller diskriminering. Vi skapar trygghet, likabehandling och jämlikhet tillsammans med lärgemenskapernas ledning, personal, elever, studerande och vårdnadshavare. Arbetet mot våld, mobbning och trakasserier utgår från eleverna och de studerande samt deras upplevelse av att höra till gruppen och gemenskapen. Hela lärgemenskapen ansvarar för att främja en antirasistisk verksamhetskultur.

Personalen ska identifiera och konsekvent ingripa i situationer där elever och studerande behandlas ojämlikt. Personalen uppmuntrar elever och studerande att göra val som inte styrs av stereotypa föreställningar om kön, etnisk bakgrund, språk eller andra personliga faktorer. Personalen ska också kritiskt granska sina egna attityder, antaganden och föreställningar som rör kön, etnisk bakgrund och andra personliga faktorer.

Det är viktigt att samarbeta med elevernas och de studerandes familjer för att främja jämlikhet och likabehandling. Det är också viktigt att vårdnadshavarna förstår hur respektfullt bemötande och att ta hänsyn till andra bidrar till att skapa en trygg atmosfär för alla.

Hela personalen är skyldig att främja och skapa en god och trygg lär- och arbetsmiljö. I lärgemenskaperna har ordningsreglerna utarbetats för att trygga lärgemenskapens trivsel, och var och en ska iaktta dem. Säkerhetsplanerna är specifika för verksamhetsställena. Säkerhetsfrågor behandlas under ledning av daghemsföreståndaren, rektorn eller utbildningschefen och övas varje år med eleverna, de studerande och personalen.

Inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen är det viktigt att lära eleverna emotionella och kommunikativa färdigheter för att förebygga

mobbing, våld och trakasserier. På andra stadiet stärker vi säkerheten genom spelreglerna för en trygg gemenskap som utarbetas på varje enhet. I verksamhetsmodellen med spelreglerna för en trygg gemenskap förbinder sig hela gemenskapen till ansvarsfull interaktion.

Inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet har elever och studerande ett ansvar att inte mobba eller diskriminera andra. De ska agera på ett sätt som inte äventyrar andras säkerhet eller hälsa. Inom förskoleundervisningen styrs barnen som individer och grupper till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att inte mobba, diskriminera eller orsaka fara i gruppen.

Inom fostrans- och utbildningssektorn har en gemensam verksamhetsmodell utarbetats för att förebygga och ingripa i mobbing, trakasserier och våld. Modellen ger tydliga anvisningar för hur man kan förebygga mobbing, trakasserier och våld, ingripa i dessa, utreda situationer, vidta åtgärder och uppfölja dem i skolor och läroanstalter.

[Verksamhetsmodellen för att förebygga och ingripa i mobbing, trakasserier och våld inom fostrans- och utbildningssektorn.](#)

Helsingfors förskoleundervisning, grundskolor och läroanstalter på andra stadiet genomför ett gemensamt program mot mobbing (AMP13) med 13 åtgärder.

- [Antimobbningsprogram AMP13 inom förskoleundervisning](#)
- [AMP13 mobbningsförebyggande verksamhet i grundskolor](#)
- [AMP13 mobbningsförebyggande verksamhet i gymnasier](#)

Den mobbningsförebyggande verksamheten på andra stadiet beskrivs också i planer som stöder de studerandes välbefinnande.

- [Plan för gymnasistuderandes välbefinnande](#)

Krisplaner

Krisplanerna för förskoleundervisningen utarbetas per enhet.

- [Krisplan för Helsingfors stads skolor](#)

Bilagor

Bilaga 1. Lagar och förordningar som är bindande för elev- och studerandevården

- Lagen om elev- och studerandevård
- Lagen om grundläggande utbildning
- Gymnasielagen
- Lagen om yrkesutbildning och SORA-lagstiftningen
- Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning
- Hälso- och sjukvårdslagen
- Socialvårdslagen och barnskyddslagen
- Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet
- Lagen om patientens ställning och rättigheter
- Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården
- Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga 338/2011
- EU:s dataskyddsförordning
- Dataskyddslagen
- Lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården
- Lagen om tillsynen över social- och hälsovården

Bilaga 2. Källor till kapitel 4.1

Kaupunkitieto (2025). Tutkimus- ja tilastotietoa Helsingistä. Lasten ja nuorten määrä. Helsinki: Kaupunginkanslia. Läst: 30.6.2025. Tillgänglig på: kaupunkitieto.hel.fi/fi/lapset-ja-nuoret/lasten-ja-nuorten-maara (på finska).

Määttä, S. (2025). Lapset, nuoret ja lapsiperheet Helsingissä tilastojen ja tutkimuksen valossa. Koonti tilastoista ja tutkimuksista Helsingistä. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, Kaupunkitietopalvelut. Finns inte offentligt tillgänglig. Läst: 30.6.2025.

Määttä, S. (2025). Helsinkiläisnuorten koettu hyvinvointi, terveys ja turvallisuus – sukupuoli ja perheen koettu taloudellinen tilanne tärkeimpiä selittäviä tekijöitä. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia. Tillgänglig på: kaupunkitieto.hel.fi/fi/helsinkilaisnuorten-koettu-hyvinvointi-terveys-ja-turvallisuus-sukupuoli-ja-perheen-koettu (på finska). Läst: 1.8.2025.

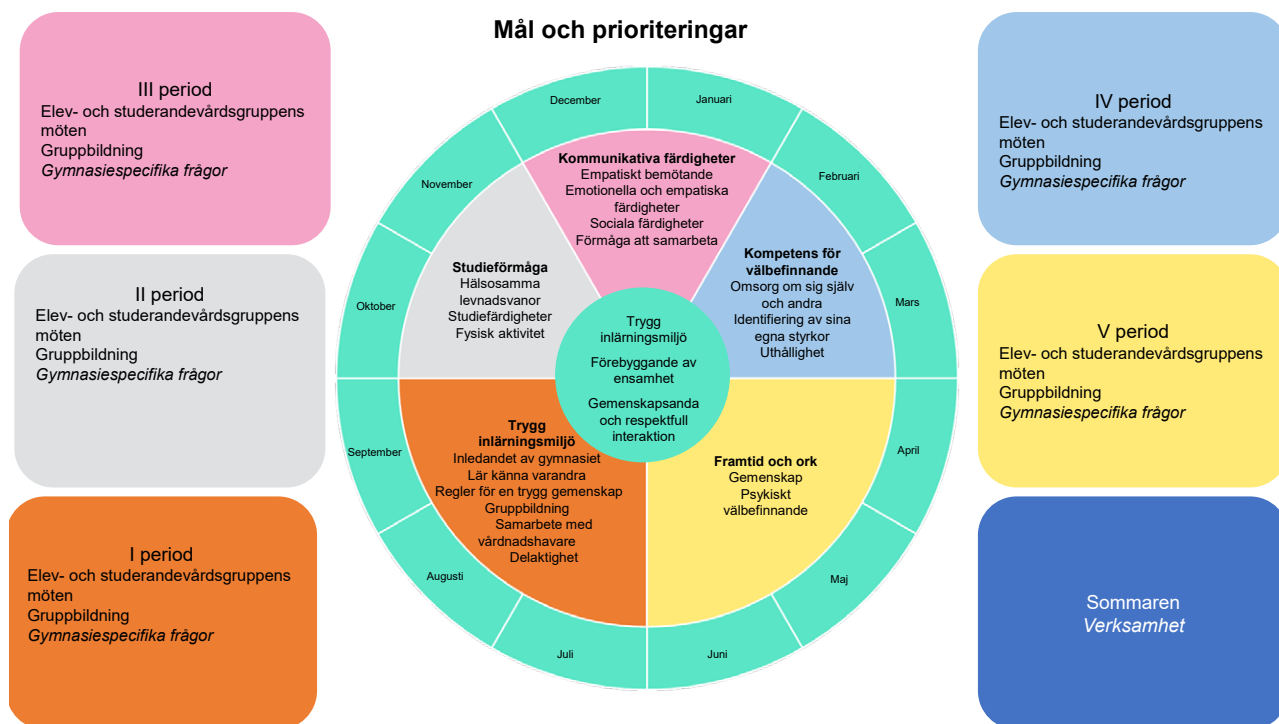
Määttä, S. & Sulander, T. (2025). PUHTI-Raportti – Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen palvelujärjestelmän ulkopuolisen tiedon keinoin. Tilastoja 2025: 1. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia. Tillgänglig på: hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/25_02_13_Tilastoja_1-suomi.pdf (på finska). Läst: 6.9.2025.

Renvik, T. A.; Saukkonen, P.; Sulander, T.; Taskinen, H. & Vilkkama, K. (red.) (2025). Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin eriytyminen Helsingissä. Tutkimuksia 2025: 1. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia. Tillgänglig på: hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/25_05_21_Tutkimuksia_1.pdf (på finska). Läst: 17.9.2025.

THL, Finlapset (2025). Ylipainoraportti. Tillgänglig på: <https://thl.fi/sv/statistik-och-data/statistik-efter-amne/barn-unga-och-familjer/overvikt-och-fetma-bland-barn-och-unga>. Läst: 1.8.2025.

Bilaga 3. Mallar för årsklockor för välbefinnande inom gymnasieutbildningen

Mall för årsklocka för välbefinnande i gymnasier

Helsingfors

Helsingfors stad
Fostrans- och utbildningssektorn

Verkstadsgatan 8
00580 Helsingfors
PB 58300
00099 Helsingfors stad
Växel 09 310 86 00

hel.fi/fostranochutbildning